Sarkadi Sándor

Anyám örömére

Hajnal harmatozik,
Rózsa pirosodik
Május örömére –
Hajnal volnék, harmatoznék,
Rózsa volnék, pirosodnék
anyám örömére.

Anyák napja

Felix Salten

Bambi

(Részlet)

A sűrű közepén született, az erdő egyik rejtett zugában, amely nyitottnak látszott, holott minden oldalról lomb fedezte.

Kicsi volt itt a hely, alig fért el az anyja mellett.

Ott állt most, vékony lábain még meglehetősen ingadozva, homályos szeme, amellyel még nem is látott, ostobán nézett előre, a fejét lógatta, erősen reszketett, s még bódult volt egészen.

– Milyen szép gyerek! – kiáltott fel a szarka.

Odacsalták a hörrenő nyögések, melyeket a fájdalom szaggatott elő az anyából. Ott ült a szarka az egyik ágon, a közelben, és felkiáltott:

– Milyen szép gyerek! – Választ nem kapott, de azért buzgón folytatta: – Milyen csodálatos, hogy állni és járni is tud mindjárt! Milyen érdekes! Soha életemben nem láttam még ilyet. Persze, hiszen még olyan fiatal vagyok, alig egy éve szálltam ki a fészekből, mint bizonyára tudja… Ilyen gyerek… ebben a pillanatban született, s máris megáll a lábán. Csakugyan csodálatos! És előkelő! Általában önöknél, őzeknél minden olyan előkelő. És tud szaladni is mindjárt?…

– Hát persze – felelte az anya halkan. – De megbocsát, ha nem tudok most önnel elbeszélgetni, sok a dolgom… s amellett kissé bágyadt is vagyok.

A szarka elröpült. Az anya észre se vette. Folytatta az újszülött buzgó mosdatását. Nyelvével mosogatta: testápolás, masszázs és becézés volt az egyben.

A kicsi tántorgott. Meg-megroggyant anyjának gyöngéd bökdöséseitől, simogatásától, és csöndesen tűrte.

Még kócos, vörös kabátkája finom, fehér pettyekkel volt teliszórva, és bódult gyerekarcán a mély álom kifejezése ült.

Körös-körül mogyorócserjék, som- és kökénybokrok, fiatal bodza. Magas juharfák, bükkfák és tölgyek alkottak zöld tetőt a bozót felett, és a kemény, sötétbarna földből vadborsó, zsálya és legyező formájú páfrányok nőttek. Egészen lenn, a földhöz simultak az elvirágzott ibolya és az éppen virágzásnak indult eper levelei. A sűrű lombozaton úgy hatolt át a reggeli nap fénye, mint valami aranyos szövedék. Az erdő csengett a sokféle hangtól, mely boldog izgalomként át meg áthatotta. A pirók folyvást ujjongott, a galambok szakadatlanul búgtak, a rigó fütyült, a pinty pityegett, a cinke füttyögött. Eközben fel-felszakadt a szajkó bosszús kiáltása, a szarka nevetése végigcsörgött az erdőn, fémesen tört fel a fácánok fülhasogató rikácsolása, és néha valamennyi hangot túlkiabálta a harkály élesen kurta, ujjongó szava.

A kicsi mit sem értett a sokféle énekszóból, kiáltásból és beszédből.

Nem is figyelt rájuk. És egyet sem érzett meg az erdő lehelte ezernyi illatból. Csak a kabátkáján tovafutó halk sercegést hallotta, mely az anyai mosdatás, melengetés, csókolás nyomában kelt, s orrának csak a közeli anyaöl illatozott. Simulva bújt meg a kellemesen párázó közelségben, éhesen keresgélt, és megtalálta az élet forrását.

Mialatt szopott, az anyja egyre becézte.

– Bambi – suttogta.

És minden pillanatban felemelte a fejét, fülét hegyezte, s teli kortyokat szippantott a szélből.

Aztán újra megcsókolta a gyerekét, megnyugodva és boldogan.

– Bambi – ismételte –, kicsi Bambi.

Anyák köszöntése

Gyöngyharmatos hajnalba
kivirult a hajnalka.
Kivirult szép hajnalkák,
köszöntsétek jó anyát!

(Népköltés)

Szabó István

Anya ujjai

Amikor még kisrügy voltam,
este anyához hajoltam,
s mondtam: Anya, ne varrj már ma,
fektess be a puha ágyba.
Mint a virág, nyílt tíz ujja,
suhant lágyan homlokomra:

volt eggyem: simogatás,
kettem: borogatás,
hármam: szelídség,
négyem: játék,
ötöm: mese,
hatom: béke,
hetem: csibepuhaság,
nyolcam: almafavirág,
kilencem: bársony,
tízem: nyugodt álom.

Szilágyi Domokos

Március

Tízesre feleltem,
édesanya,
virágot is vettem,
édesanya,
csókot is hoztam,
nem vettem, nem loptam,
tessék, itt van,
édesanya,
s mivel nagyon gazdag vagyok,
egy zsák kacagást is adok,
ne búsulj soha!

Pákolitz István

Anyámnak

Hogyha virág lennék,
ölelnélek jó illattal;
hogyha madár lennék,
dicsérnélek zengő dallal,
hogyha mennybolt lennék,
aranynappal, ezüstholddal,
beragyognám életedet csillagokkal.

Virág vagyok: ékes,
piros szirmú, gyönge rózsaág;
madár vagyok: fényes
dalt fütyülő csöpp rigócskád;
eged is: szépséges
aranynappal, ezüstholddal,
beragyogom életed csillagokkal.

Weinrauch Katalin

Anyák napján

Pengevékony sarló:
ezüstös holdvilág
májusi alkonyban
kezdi égi útját.
Illatozva sóhajt
a fehér orgona,
barkáit a dió
nesztelen hullatja,
virágernyőt ringat
ágain a bodza,
illatát a szellő
szerteszét hordozza.
Álmos kerti fák közt
csalogánydal bujkál:
magas égig ível,
elhalkul, alászáll...
Szívekbe íródó
idillikus béke:
Édesanyák Napja,
ennél szebb lehet-e?

Kányádi Sándor

Két kis kezecske

Két kis kezecske,
dolgos,
akár egy fecskepár,
szorgos.

Röppennek, sose
restek:
egész nap tesznek-
vesznek.

Este szelíden
szállnak
nyakába
édesanyának.

Tornai József

Világgá megyek

Mindig őshelyzetek jutnak eszembe, ha gyerekkoromba megyek vissza. Ezek közül is leggyakrabban és legfurcsább módon az a nap merül föl bennem, mikor világgá mentem. Igen furcsa, mert nem én akartam világgá menni: anyám küldött.

Újra csak nem emlékszem, mi lehetett a bűnöm. Az már határozottabban él bennem, hogy az eredeti vétséget a konokságommal tetéztem. Nem tanúsítottam megbánást. Anyám ezt kiváltképp gyűlölte és üldözte bennem. Ő mindig engedelmes volt a sorsának, apámnak, Istennek. Az én lázadásom, engedetlenségem tűrhetetlen volt számára. Volt, hogy a piszkavasat tüzesítette meg izzó vörösre, odatartotta az arcom elé, és azt mondta: kiégeti a nyelvem, ha nem mondom meg az igazat. Nem is hazudtam soha, legföljebb hallgattam. Némelykor kukoricán is térdepeltetett.

Úgy látszik, mindezeken a fokozatokon is túl lehettünk már, és én mégsem kértem bocsánatot, mert anyám egyszer csak nagyot sóhajtott, mintha megkönnyebbült volna.

– Na jó, akkor most összekötöm a betyárbútorodat, aztán mehetsz, amerre látsz.

Erre is csak sötét tekintetem, lehajtott fejem volt a válasz. Még valami kíváncsiság is ébredezett bennem: milyen lesz valahol messze, szüleim nélkül s főleg szabadon? Anyám dühösen kötötte az ócska barna kendőbe a darab kenyeret, néhány almát.

– Fogd! Mehetsz világgá! Ide többet be ne tedd a lábad!

Kipenderített, valósággal kilökött a konyhaajtón. Lehet, abban reménykedett: erre már elsírom magam, és megtörök. De én hallgattam s mentem. Ki a kapun, lefelé a léckerítések mentén a dombon. Nyár volt, hát mezítláb mentem a homokon. Rövid gatya volt rajtam meg egy flanellből készült, szürkés, kockás-csíkos kiskabát. Vad voltam és elszánt. Talán nem is tudtam, mi történik velem, mit csinálok. Annyiban voltam biztos: soha oda vissza nem megyek, ahonnan így kidobtak. Irtózatos düh tombolt bennem a felnőttek ellen. Valamilyen szöveget mondogattam magamban, amelynek szavait már régen elnyelte az idő.

Így mentem. Az utcán nem járt senki, vastag fellegek lógtak a dombok, házak fölött. Nem is jutottam messzire: nagy szemekben, záporozva lecsapott a fákra, a cseréptetőkre, az egész haraszti homokos tájra az eső.

A borús idő eddig tökéletesen megfelelt nekivadult kedvemnek, de most tennem kellett valamit: a hatalmas esőcsöppek egyre sűrűbben kopogtak rövidre nyírt koponyámon. Hirtelen leguggoltam a kerítés tövébe, ott fák is nyújtózkodtak ki a kertből, kiskabátomat a fejemre húztam.

Ettől aztán egészen jól éreztem magam. Csak a meztelen lábomat verte a zápor. Azt nem tudtam behúzni a kabát alá.

Ez volt hát a sokat áhított szabadság nagy pillanata. Magamban voltam kint a természetben, az esőben. Anyámtól-apámtól nem függtem többé. Beburkolóztam a kiskabátba, mintha sátor lett volna, mintha mindig is olyan kóbor, sehol se lakó, nomád szív lettem volna. Kuporogtam a léceknek dűlve. S mintha az időt számolnám különös homokórán: a lábujjaimra, a lábszáramra fölverődő homokszemcséket figyeltem, semmire se gondolva.

De hát nem valamiféle ősi egységbe kapcsolt vissza az eső végtelennek érzett zuhogása, a fák zöld suhogása-hajladozása? Hátam mögött a kert tele volt virágokkal.

Kék, lila nőszirmokat csapott neki a szél a nyakamnak. Végre igazán otthon voltam: a fejemre húzott kiskabát meg az eső úgy zárt be, mint egy anyaméh, mint a Paradicsom, amiről majd később tanultam.

Nem bántam volna, akármeddig guggolok ott.

Csak hát meddig tarthat egy kisgyerek Paradicsoma? A vékony kabát egykettőre átázott; a fejem, a hátam, a térdem is egyre vizesebb lett. Aztán már valódi patakok csurogtak végig rajtam: elázott a gatyám is. Ekkor borzongtam meg először. De még kitartottam. Nem is annyira a bocsánatkérés utálatossága erősített, mint inkább a szabadság naiv hite. Már végem volt, és még mindig azt gondoltam, sose megyek haza az ágyba, a meleg konyhába, a petróleumlámpa lefegyverző fényébe.

Kibontottam a kis batyut is: most már nagyon szegényesen nézett rám a két szem alma, a darab rozskenyér meleg ebéd helyett. Azért megettem egy almát. De akkor már a lábom, a sáros meztelen lábom is fázott a csordogáló esővízben. Végig kellett gondolnom, képzelnem a gyalázatos, alázatos, szégyenteljes visszatérést. Még ha az eső eláll, akkor is hova mehettem volna kedveszegetten, csuromvizesen? De a felhők nem szakadtak föl, reménytelenül, szürkén, alföldiesen zuhogott tovább. A düh helyét most a kijózanodás váltotta föl bennem. Anyám nevető, kedves arcát el is tudtam képzelni. Hátha megbocsát, megcsókol, becézget, mint máskor. És még egy világos fölismerés hasította át az ázott kiskabát-sátor sötétségét: hátha ő is fél, aggódik, hol vagyok, mi lesz velem. Akkor pedig ki kell engesztelnem. A hibás úgyis én voltam, ezt sose tagadtam le magam előtt. Máris pattantam föl, az esővel nem törődve lekaptam a fejemről a kiskabátom. Egyik kezemben azt szorongattam, a másikban a betyárbútorom, így futottam föl a dombon a házunkig. Be a kapun, be szép lassan a konyhába. Anyám várta a bűnbánó szavakat.

– Többet nem csinálok rosszat.

– Megígéred, tiszta szívedből?

– Megígérem.

De akkor már sírtam, és anyám se tudta visszatartani a könnyeit. Fölemelt, arcához szorított, úgy csókolgatott, csak a szava volt még kemény és igazságos, vádló és kérdőre vonó. Hogy még egyszer nagyon ráfizetek a konokságomra.

Én meg a kontyából kiszabadult hosszú, vastag hajszálait húzogattam félre könnyes arcomról. Örültem, szégyelltem magam, és a legközelebbi lázadásra gondoltam.

Sebők Éva

Sötét palota

Sötét palota van
az asztal alatt.
Sötét minden: a padló,
a szék, a falak,
sötétek a képek,
be nap sose süt,
s így sötét a fény is
mindenütt.

Mégis – jó ülni
az asztal alatt.
Sötét palotában
sötét macska szalad,
bársonypapagájok
szállnak szelíden,
csend vár, titkos igézet,
puha, álombeli fészek –
gyere, ülj be, szívem.

Hej-de-tete-teremtette

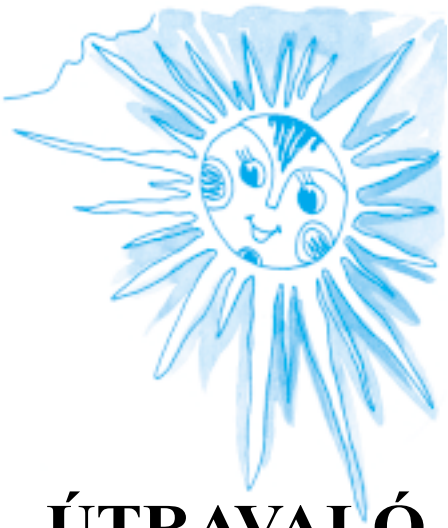

ÚTRAVALÓ

– Jaj, Bogi, megint mennem kell segíteni a szomszédnak! Miért van az, hogy mindig engem szúrnak ki? Miért nem hívják Borcát vagy Cserkét, miért mindig engem?

– Örülj neki, Tücsök! Ez azt jelenti, hogy téged jóravaló gyereknek ismernek, aki megbízható, és pontos munkát végez. A Biblia is azt tanítja, a jó cselekvésében pedig ne fáradjunk el.

– Mi történik azzal, aki többé nem akar jó lenni?

– Aki nem akar jó lenni, előbb-utóbb képtelenné is válik arra.

– Nem értem, Bogi!

– Ülj ide mellém, hallgasd meg Hej-de-tete történetét, biztosan okulsz belőle.

A tölgyerdő szélén élt egy kis gyík, akit mindenki Hej-de-tetének csúfolt. A gyíkocska nagyon jóravaló, kedves kis állat volt, de ha felbosszantották, dadogni és szitkozódni kezdett: Hej-de-tete-teremtette! Így maradt rajta a gúnynév. Először csak a barátok nevezték így, később már mindenki.

Hej-de-tetét nagyon szerette az erdő és a rét minden lakója, mert bárki ment hozzá bújával-bajával, ő senkit nem küldött el: addig törte a fejét, csűrte-csavarta a dolgokat, amíg gyógyírt nem talált a mások gondjára.

Egy napon azonban megelégelte a jócselekedeteket.

– Én mindenkinek segítek, de ki törődik velem? Nekem soha nem segít senki, én még nem szaladtam senkihez a gondjaimmal. Mindenki csak kihasznál engem! Tovább így nem mehet. Ezután csak annak fogok segíteni, aki nekem segít!

Ettől kezdve hiába röpködött a Hej-de-tetének otthont adó lapos kő fölött a szitakötő, a gyíkocska rá sem hederített, csak napozott tovább. Az arra járó csigától sem kérdezte meg, mitől lyukadt ki a háza, a hangya is hiába futott hat kört körülötte a bajával, szóba sem állt vele.

Estefelé Hej-de-tete rádöbbent, hogy unatkozik. Hogy is ne, hiszen eddig mindig volt beszélgetőtársa, és dolga is akadt bőven. Most azonban hiába nézett körül, mindenki elkerülte őt.

Nem tudta, hogy a szitakötő, a csiga és a hangya elpanaszolta az erdő lakóinak: biztosan napszúrást kapott a gyíkocska, mert büszkeségében még a barátait sem hajlandó észrevenni.

– Na, ha ennyire gőgös lett, akkor csak üljön magának a kis palotájában! – mondták az erdőlakók, s több-

bé nem mentek a lapos kő irányába sem.

Egy héttel később Hej-de-tetének igencsak kínossá vált a csend a házában, de megmakacsolta magát, mondván:

– Ha nem jönnek, hát nem jönnek, én ugyan nem futok hozzájuk, hogy segítsen már valaki!

És valóban: egyre kevésbé érezte a vágyat, hogy bárkivel is jót tegyen.

– Ugye megmondtam: csak kihasználtak – mosolygott gúnyosan magában. – Most, hogy nem hozhatják ide a mindennapos gondjaikat, már nem is kíváncsiak, mi van velem. Cudar egy világ ez, hálátlanok az állatok, de hát mit is lehet várni tőlük…

És Hej-de-tete csak napozott és napozott, keveset mozgott, de sokat evett, mert csak a nyelvét kellett kinyújtania a finom falatokért. Észre sem vette, hogy túlságosan elhízott, olyannyira, hogy egy napon már mozdulni sem tudott.

Bizony nagyon szeretett volna fürgén mozogni, mint régen, a baráti társaság is egyre inkább hiányzott, ám szégyellte magát eddigi viselkedéséért és mostani kövérségéért. Eddig nem akart, most meg már nem volt bátorsága senkivel szóba állni. Mivel jobb elfoglaltságot nem talált, tovább napozott, tömte a hasát, és csak hízott és hízott…

– Nem volt senki, aki megszánta volna?

– Ó, dehogynem. Egy idő után az erdőlakók is megsajnálták, de Hej-de-tete nem hitte el nekik, hogy ha csökkenti napi ételadagját, és elkezd mozogni, akkor előbb-utóbb visszanyeri régi alakját; és leginkább azt nem hitte, hogy a barátait is visszakaphatja.

– Nem is változott meg az élete?

– De igen, csak sokkal-sokkal később, és nem könnyen. Visszakapta a régi alakját és a barátait is.

– Hogyan?

– Ez már egy másik történet, Tücsök. Előbb-utóbb tovább mesélem a kis gyík történetét, de most ideje hazamenned, mert zápor közeledik a nádas felől. Siess haza, nehogy elkapjon útközben!

Olasz Tímea

Új feladatok

3 – 4. osztály

1. feladat

Bontsd fel a 140-et két szám összegére úgy, hogy az egyik 25-tel, a másik 30-cal legyen osztható.

2. feladat

Az első osztályosoknak 100 füzetet és 90 ceruzát vettek. Amikor igazságosan szétosztották a gyerekek között, akkor a füzetekből 4, ceruzákból pedig 18 maradt ki. Hányan voltak az elsősök?

3. feladat

Ha a nagyobbik tejeskannából 1 litert átöntünk a kisebbikbe, ugyanannyi tej lesz mindkettőben. Ha a kisebbikből öntünk át 1 litert a nagyobbikba, akkor 3-szor annyi lesz, mint a kisebbikben. Mennyi tej van a nagyobb és a kisebb edényben?

5 – 6. osztály

1. feladat

Fantáziaországban egy lovat kínálnak eladásra. Csak a patkószegekért kell fizetni, mégpedig az elsőért 1 fityinget, a másodikért 2 fityinget és minden következőért 1-gyel több fityinget, mint az előzőért. Hány fityingbe kerül a ló, ha egy patkóhoz hat szeg tartozik?

2. feladat

Pótold a hiányzó számjegyeket a következő műveletben! A kiegészítés után mennyi a számjegyek összege a szorzatban?

$$\begin{array}{r} 15\cdot 3*2 \\ \hline *2*5 \\ 3*2* \\ +\quad *3* \\ \hline **8*3* \end{array}$$

3. feladat

Melyik az az állítás, amely mindig igaz, ha két – egytől hatig számozott – dobókockával dobunk?

A. Mindkét szám páros.

B. A két szám összege nagyobb, mint hét.

C. A két szám különbsége legfeljebb öt.

D. A két szám különbsége legalább öt.

E. A két szám szorzata páros.

7 – 8. osztály

1. feladat

Mennyi a H értéke?

$$H = \cfrac{1+\cfrac{1}{1+\cfrac{2}{1+\cfrac{4}{3}}}}{2}$$

2. feladat

A paralelogramma szomszédos szögeinek szögfelezői hány fokos szöget zárnak be?

3. feladat

Három doboz egyikében piros, a másikban kék, a harmadikban zöld golyók vannak. Piros golyókból 42 db van. A kék golyók száma annyival nagyobb, mint a pirosaké, amennyivel kisebb, mint a zöldeké. Hány golyó van a három dobozban összesen?

A nyári szünidőre kellemes pihenést és jó szórakozást kíván:

Deák Ferenc

A 2004/5. számban közölt feladatok megfejtése

3 – 4. osztály

1. feladat

Egy zacskó sárgarépa: 5 kg –3 kg = 2 kg. Mivel egy tonna = 1000 kg és 1000 kg : 2 kg = 500, ezért 1 tonna sárgarépával 500 zacskó lesz tele.

2. feladat

Mivel mindkét esetben 1-1 cicának 1-1 dl tej jut, annak elfogyasztásához ugyanannyi időre, azaz 5 percre van szükségük.

3. feladat

A keresett számok első és utolsó számjegye megegyezik. Ezt felhasználva felírható:

101 202 303 404
111 212 313 414
121 222 323 424
131 232 333 434
141 242 343 444
151 252 353 454
161 262 363 464
171 272 373 474
181 282 383 484
191 292 393 494

10 db + 10 db + 10 db + 10 db = 40 db

5 – 6. osztály

1. feladat

Egyszerű számolással megválaszolható a kérdés.

a) +12 – (-12) = 12+12 =24

b) 12 : 0 = A 0-val való osztást nem értelmezzük.

c) (3+0) x 3 = 3 x3 = 9

d) (-8) –(-8) = -8 +8 = 0

e) (-2) + (-7) – (+9) = -2-7-9=-18

2. feladat

Ha a rövidebb oldal X, akkor a hosszabb 3 x X. A téglalap kerülete 8 x X = 344 dm. Ebből X, azaz a rövidebb oldal 43 dm, a hosszabb pedig ennek háromszorosa, azaz 129 dm.

3. feladat

Elegendő csak az utolsó állítást megvizsgálni: „10 vakond viszont annyit, mint 4 vakond és 1 bagoly együtt.” Ebből következik, hogy 1 bagoly annyi hasznot hajt, mint 6 vakond.

7 – 8. osztály

1. feladat

Amikor a vonat eleje a hídhoz ér, akkor kezdődik az áthaladás, és amikor a vonat vége lemegy a hídról, akkor van vége, ehhez a vonatnak 600 métert kell megtennie.

Az út képletét alkalmazzuk: $S = v \times t$

$600=20 \times t$; $t= 600:20$; $t = 30$ mp

Felelet: fél percig

2. feladat

3×4 perc -1×7 perc $= 5$ perc. Egyszerre indítjuk a két órát, a 4 percest háromszor, a 7 percest egyszer pergetjük le.

3. feladat

Váltsuk át schillingekre a pénzeket, így jól összehasonlíthatók lesznek:

1 márka – 7 schilling
3 márka – 21 schilling
2 dollár – 21 schilling

Andi: 40 márka – 280 schilling
20 dollár – 210 schilling
490 schilling

Nelli: 52 márka – 364 schilling
10 dollár – 105 schilling
12 schilling
481 schilling

Andi 490 schilling > Nelli 481 schilling

Május 10.

Madarak és fák napja

Kányádi Sándor

Meddig ér a rigófütty?

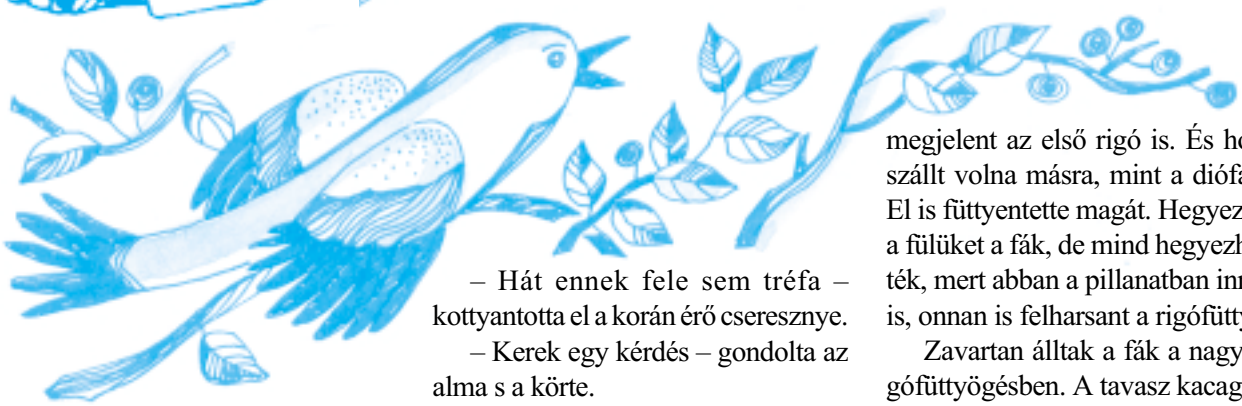

Megjött a tavasz, leterítette köpenyét, s leült a dombra. Végignézett a berkeken, a kerteken, a lankákon s a réteken, a csupasz-kopasz fák és bokrok kopárló gyülekezetén:

– No, amíg ezeket felöltöztetem… – szaladt ki a száján, de már mosolyogva szólt oda a körülötte legyeskedő szellőnek: – Eredj, szolgám, suttogd közhírré a fák és a bokrok között, hogy aki megmondja, meddig ér a rigófütty, azt elsőként s tetőtől talpig aranyba öltöztetem.

Illant is már a szellő, térült-fordult, s egy pillantás alatt szétsuttogta a suttognivalóját.

Nagy mozgás támadt a szellő nyomában. Minden fa és bokor azt hitte, hogy ő aztán igazán meg tud felelni a tavasz kérdésére.

A parti füzek kihúzták öreg derekukat, és legényesen kezdték pödörgetni pelyhedző barkáikat. A rekettyebokrok sem akartak lemaradni. Nem is beszélve a gyümölcsfákról. A meggy, a cseresznye, a szilva, az alma, a körte, de kiváltképpen a dió, akin egész nap füttyögni szokott a rigó, ő ne tudná, ők ne tudnák, hogy meddig ér el a rigófütty?

De bizony nem tudták. El is csendesedtek valamennyien.

– Hát ennek fele sem tréfa – kottyantotta el a korán érő cseresznye.

– Kerek egy kérdés – gondolta az alma s a körte.

– Kemény dió! – sóhajtotta el magát a vén diófa.

A szilva meg se mukkant.

– Ha legalább egy rigónk volna – savanyodott el a meggy –, akinek a hangjáról mértéket vehetnénk.

– Egy rigó, egy rigó.

– Bár egy rigófiú.

De nem volt

S mert tudták, hogy a rigó a lombos fákat kedveli, elkezdtek csöndben, szorgalmasan rügyezni, levelezni.

– Mi az a nagy csönd odalenn? – kapaszkodott a fölfelé igyekvő szellőbe a sombokor a domboldalon.

– A töprengés csöndje.

– Miféle töprengésé?

– Azt kell kitalálni, hogy meddig ér el a rigófütty.

– S aki kitalálja?

– Aranyvirág lesz a jutalma – mondta a szellő szűkszavúan, s azzal már föl is szusszant a dombra a tavasz mellé.

Ültek, és várták az eredményt.

Napok vagy talán hetek múltán, amikor már szépen zöldellt a környék, megjelent az első rigó is. És hová szállt volna másra, mint a diófára. El is füttyentette magát. Hegyezték a fülüket a fák, de mind hegyezhették, mert abban a pillanatban innen is, onnan is felharsant a rigófütty.

Zavartan álltak a fák a nagy rigófüttyögésben. A tavasz kacagott, kacagott a tréfán, a szellő meg táncot járt örömében.

Ekkor megszólalt a sombokor a domb oldalában:

– Én megmondom, meddig ér a rigófütty.

– Kicsoda mondja meg? – néztek föl a kicsi sombokorra.

– Én mondom meg – húzta ki magát a sombokor. – Rigótól rigóig ér. És ilyenkor meg körbeéri a földet.

Nagyot néztek a bölcs fák, hümmögtek, de aztán belátták, hogy a bokornak igaza van. Annál is inkább, mert látták, hogy maga a tavasz is helyeslően bólogat a sombokor válaszára. S láthatták azt is, amint elnyeri méltó jutalmát, mert abban a minutumban tetőtől talpig aranyvirágba borult.

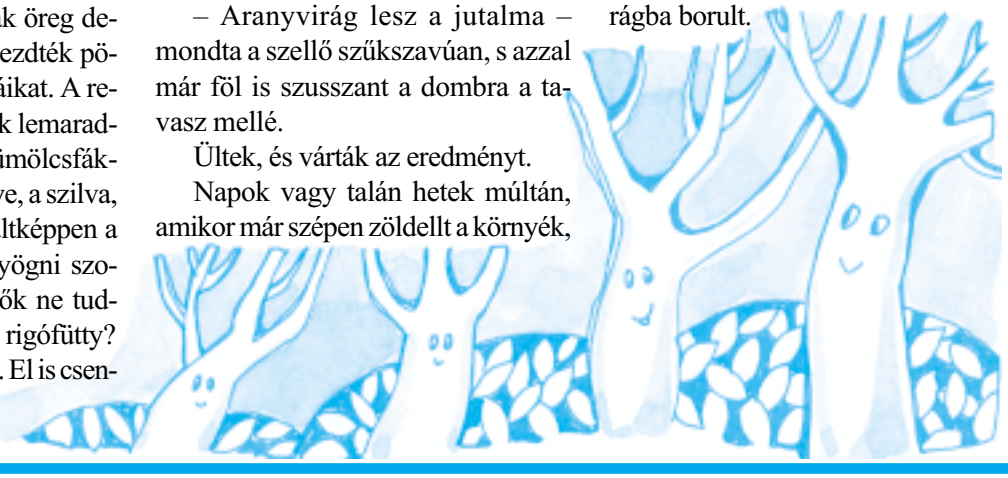

Weinrauch Katalin

Barázdabillegető

Illegő-billegő
barázdabillegető,
fehér-szürke
kismadár
házunk tetején
sétál.

Lép ide, lép oda,
lengedezik farktolla.
Mezőn élő
kismadár
a városban mit
csinál?

Füttyögve, dalolva
rokonlátogatóba
érkezett a
kismadár
– a verébnép csak
rá vár.

Szállj ide, szállj oda,
sietve repülj haza,
mert nélküled,
kismadár,
üres a rét, a
határ.

Pákolitz István

Tengelice

Rügye-pattant gallyon ciceg
a takaros tengelice;
Hajnal óta – a kiskésit! –
magánerős fészket épít.

El-elröppen, visszatérül,
az új otthon sebten készül,
de mégse lesz odakenve,
hisz az világcsúfja lenne.

A takaros tengelice
örömtelin iceg-ciceg;
szakmáját jól kitanulta,
csöppnyi fészke mestermunka.

Szűcs Imre

Pacsirta

Derű kékje,
virág szirma,
tyrí-tyrít zeng a
kis pacsirta,
ott ugrál az
út porában,
fején tolldísz
bóbitával,
tyrí-tyrí, tyrí-tyrí,
énekelget,
olyan, mint egy
csöppnyi gyermek,
lépeget és
meg-megáll,
aztán meg, huss,
égbe száll.

Esztergályos Erzsébet

Bagoly

Bagoly őrzi
erdő álmát,
nem igényel
soha párnát.

Szeme, füle
éjjel nyitva,
mi lehet az
erdő titka?

Huhogása
messze hallik,
utána a
csend morajlik.

Olvastad már?

Fekete István

Tüskevár

(Részlet)

Bütyökre ráragadt valami Gyula idegességéből, kapkodva szedte szét a nyeleket, a csónak pedig nehézkesen kibillent végre a nád közül.

– Oda nézz!

Hátuk mögött, ahova eddig nem láthattak, majdnem fekete volt az ég alja, feljebb zöldeskék, és ennek a fenyegető torlódásnak a pereme foszlányosan sárga. Nem, ez a dübörgő rémület nem mutatott semmi felhőformát: nem voltak gyűrődései és árkai. Tömör falnak látszott, amely még a villámok cikázását sem engedte át magán, csak morgott, valahol mélyen, mint a tűzhányó, és pillanatok alatt borította el a fél eget.

– Fogd a csáklyát, Bütyök, majd én evezek!

A csónak szinte megugrott, mintha a rémület az oldalába vágta volna a sarkantyúját, és most már nem is a dörgésre figyeltek, ami magasan volt, hanem arra a nehéz zúgásra, ami alatta jött.

A vízen könnyű borzongás szaladt végig, a madarak eltűntek, aztán hosszú hullámok jöttek, de messze, elöl már szennyes tajtékot vetett a tó, és egy perc múlva úgy hánykolódott, mintha megmozdult volna alatta a föld.

– Nem érünk ki! – ordította Gyula, mert ekkor már ordítani kellett, olyan bömbölő ordítással szakadt rájuk a vihar. Sötét lett egyszerre.

– Csak a kunyhót érjük el… szorítsd a nád felé, Bütyök!

A szél úgy játszott a csónakkal, mint egy gyufaskatulyával, s a nyílt víz felé hajtotta. Bütyök egy férfi erejével fogta a csáklyát, és verejtékben úszott, pedig dermesztő hideg lett egyszerre, aztán recsegni kezdett a nád, mintha ezer kasza vágta volna egyszerre, és jeges ostorával rájuk csapott a jég.

– Bütyök – ordított Gyula –, ott a kunyhó, látod?!

Egy pillanatra Bütyök látott még valami szénaboglyafélét a nádas szélén, de aztán semmit.

– Mit csinálsz? – rémült meg még jobban Tutajos, ha már egyáltalán az eddiginél jobban megrémülni lehetett, mert Bütyök kiugrott a csónakból, és kézzel kezdte húzni a nádszélben elbújt kunyhó felé.

Bütyök csak a kezével intett, hogy nem megy ez másként, és összehúzta magát, mert kegyetlenül vágott a jég. Ugyanígy lehajtotta fejét Gyula is, mert a mogyoró nagyságú jégszemek úgy verték a csónakot, mint a géppuska, de úgy verték a két fiút is.

– Hujuj! – üvöltött Bütyök, és füléhez kapott, mert úgy érezte, átlőtte egy ilyen golyó, míg Tutajos csak vonaglott, ha fején találta egy-egy égi lövedék.

Már erejük határán voltak, amikor végre a nádfalhoz értek. Ez a fal most összekuszált törmelékhez hasonlított. Bütyök odarántotta a csónakot.

– Ugorj ki, mert itt veszünk!

Csodálatos: fájdalmat alig éreztek és a hideget is csak később, de akkor aztán nagyon.

Gyula olyan elgyalázott állapotban volt, hogy inkább kihasalt a csónakból, mint ugrott, és elkapva a láncot, húzta ő is kétségbeesetten.

– Tekerd a láncot a nádra, jaj, Bütyök… Úgy, jó lesz már… gyere, gyere, de gyorsan!

A jég most tombolt legjobban, de a fiúk már nem törődtek semmivel. A nád szúrt, vágott, de addig fúrták magukat, amíg – végre! – beestek a kunyhóba. Beestek félmeztelenül, véresen, sárosan, piszkosan, és bordájuk mellett látszott szívük lüktető hánykolódása. Gyulának nagyobb volt a haja, de Bütyök kopaszra nyiratkozott, és most feje olyan volt, mintha felszántották volna. Csupa göröngy, csupa apró daganat, szivárgó vércsíkokkal.

Tutajosnak egyik szeme bedagadt, véres, füle véres, orrán két vörös búb, és mindkettőjük térde, keze-lába összehasogatva.

– Bütyök, hol az egyik csizmád?

– Elmaradt.

– Legalább tudod, hol?

Bütyök bánatos szemrehányással nézett barátjára, aztán csak legyintett.

– Csakhogy itt vagyunk! Hallod, mi van odakint? Ha nincs ez a kunyhó, szavamra, agyonvert volna bennünket.

És ebben igaza volt Bütyöknek. A felhők hasa már majdnem a nádat súrolta, de egyetlen villámot nem láttak még, csak az a szörnyű dübörgés szekerezett felettük, s a jég vizet, nádat verő harsogása. Tutajos úgy reszketett, mint szélben a nyárfalevél, és fogai összekocogtak.

– Megfagyunk!

– Dőlj a hátamnak, és fond össze a karodat!

– Megmondta Matula, hogy kabátot mindig tegyek a hátizsákba. Te nem fázol?

– Dehogynem.

– Amint hazaérünk, akkora tüzet rakok…

– Ne álmodozz, Tutajos, még itt vagyunk… csak ezt a kunyhót fel ne fordítsa!

Tutajos ijedten nézett körül, de a kunyhót jól tartotta a benőtt, élő nád. A jég most már esővel vegyült, aztán megszűnt a tördelő pattogás, és szakadt az eső. Szakadt kívül, és csordogált belül, de a vihar hangja már messze, túl rajtuk robogott.

– Nem kellene elindulni?

– Várjunk kicsit – mondta Gyula –, nincs még vége.

– Nagyon fázom – törölgette orrát Bütyök –, aztán ha mozgunk, mégsem fázunk annyira.

– Brrr – rázkódott meg Gyula a kimászásnak még a gondolatától is –, alighanem igazad van.

Bütyök fújt egyet.

– Gyerünk!

Most már fájt a nádhorzsolás, és fájt minden. Még az eső is, ami felgereblyézett bőrüket verte.

A csónak ott volt ugyan, de tele jéggel, félig elmerülve.

– A mennykő csapja meg!

– Hagyd a mennykőt, Bütyök, nem volt elég?

– Hol az a vízmerő kanál, az a…

– Szapuly, valahol a jég alatt.

Esett az eső, előkerült a szapuly.

– Merd, Tutajos, én majd a kezemmel.

Negyedóra múlva kiemelkedett a csónak, és tíz perc alatt a gáton voltak. Mindenük csupa sár és iszap. Puska, horgok, minden. És szájukat nem tudták összecsukni a reszketéstől. Bütyök csetlett-botlott az egy csizmában egy darabig, aztán dühösen lerántotta, és belevágta a csónakba.

– Evezz, Tutajos, te jobban fázol!

… És amikor lerogytak ágyukra a kunyhóban, annyira elgyötörtek voltak, hogy még csak nem is sóhajtottak. Tűzrakásról szó sem esett.

– Feküdjünk le – didergett Gyula –, van itt elég pokróc.

– Piszkosak vagyunk!

– Nem bánom, Bütyök, bújj be!

De három pokróc alatt is nehezen melegedtek fel, pedig összebújtak, mint a szegény ember sovány malacai.

Amikor elhelyezkedtek, Csikasz mellékük telepedett, és csak akkor vették észre, hogy a kis kutyán se múlt el nyomtalanul a jég. Csikasz orrán is egy diónyi daganat jelezte az elemek duhajkodását, és néha a combját nyalogatta. Hogy azután a bozontos szőr között mi volt még, azt nem lehetett tudni, és Csikasz erről nem is beszélt.

– Legalább neked több eszed lehetett volna, Csikasz… hol csavarogtál?

Csikasz csak pislogott, mintha azt mondta volna:

– Inkább aludjunk… – mert azt úgysem mondhatta volna el, hogy kisebb vadászatot engedélyezett magának, és egy süldő nyulat hajkurászott a nagy fűben. A nyúl végül is valami rejtett útra talált, és faképnél hagyta a kutyát. Csikasz pedig a vadászat izgalmában nem vette észre a jeges veszedelmet.

Az eső ekkor már halkan dobolt a kunyhó tetején, és csak egy-egy szélrohamra erősödött, amikor a csapzott égerfáról rázúdult a kunyhóra a víz.

Ezt azonban viharvert barátaink már nem hallották. Aludtak mélyen, de még álmukban is meg-megborzongtak, mintha újabb jégről és újabb fázásról álmodtak volna. Matula szokatlanul sietve jött, s amikor megállt a kunyhó előtt, csak Csikasz üdvözölte.

Matula egy pillantással felmérte, amit látott, és összerakta az eseményeket.

„Elkapta őket – gondolta –, de hát nem vették észre? – Fejét csóválta és gondolkodott. – Ámbár, ha a nádban voltak, nem is vehették észre."

Csendesen bement a kunyhóba, s amikor közelebbről megnézte az alvókat, elkomolyodott, és öklére eresztette az állát.

„Haza kell vinni őket."

És Matula szó nélkül visszafordult, mert ami látszott a két fiúból, az még többet mondott. Arcuk, fejük összeverve, felszaggatva, dagadtan, kék véraláfutásokkal, csupa sár mindenük. Tutajos egyik szemhéja csupa repedés, és az orra…

„Csúnyán elkapta őket, nehézség ebbe a rohadt időbe! Meg is fázhatnak. Csak haza, haza! Nancsi majd összeszedi őket…"

Amikor a falu alá ért, már sütött a nap, és amikor letette kalapját a konyhában, fáradtan zökkent a székre.

– István úr?

– Jaj, Gergő, micsoda idő! Oda a termés… mit láttál?

– A te termésed nincs oda, Nancsi, a határ meg csak a szélit kapta. A két gyereknek ágyazz meg, és csinálj nekik forró fürdőt meg téját is.

– Szentséges atyám!

Matula ezek után fogta a kalapját.

– Ha a gazda megérkezik, mondd meg, hogy én küldtem el a kocsit.

– Várjál, Gergő, hát mi van velük?

– Megáztak. A kocsira meg tegyetek elegendő kabátot és takarót is.

– Várj, Gergő…

– Nem várok, Nancsi, mert most alusznak, aztán mire felébrednek, tüzet akarok rakni.

– Ennivalót nem viszel?

– Majd adsz nekik itthon.

Matula a kalapja felé bökött. Nancsi néni gondolatai között pedig kavarogni kezdett a fürdő, a tea, a vacsora, a vetett ágyak, kabátok és egy általános ápolási terv kibontakozó hadjárata.

Egyelőre azonban csak nézett a székre, ahol az előbb még Matula ült.

– Hát lehet ebből valamit kihúzni? Vén szamár!

És igazított egyet a széken, amit Matula meg se mozdított.

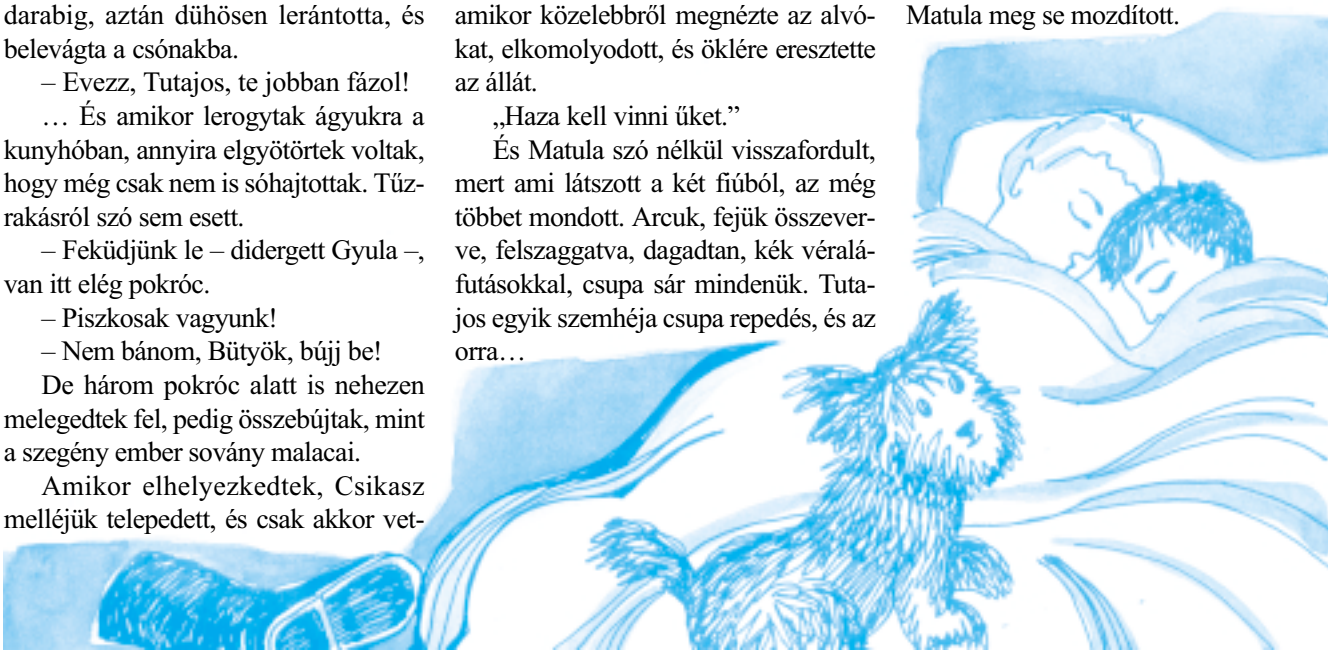

Kecskés Béla

Szünidő

Szünidő!
Szép idő!
Itt a nyár,
fuss hát, szállj,
lubickolj,
barangolj,
bogarássz,
fára mássz,
heveréssz,
vagy csak nézz,
azt csinálj,
mit a nyár,
a madár
s a napsugár,
mit a lomb,
meg a domb,
változz át:
légy virág,
selymes rét,
kéklő ég.

– Ősz jön majd,
hoz sok bajt:
rossz időt,
köhögést,
tanulást,
izgulást,
s lehet, hogy
soha már
vissza se
jön a nyár.

Szalai Borbála

Kanyargó ösvényen

Kanyarog az ösvény,
fel a hegyre kaptat,
tekergő ösvényen
öregapám baktat.

Ott ballagok én is
nagyapa nyomában,
a hegymeredéllyel
birkózik a lábam.

Meg-megállunk néha,
kifújjuk magunkat,
aztán libasorban
folytatjuk utunkat.

Szól a sárgarigó,
fütyül önfeledve,
ő kísér dalával
fel a szőlőhegyre.

Kiss Béla

Nyár

Június jár nyalkán
Búzavirág kékben
Gyümölcs pirul a fán
Arany kalászt érlel

Júliusban Péter
Együtt arat Pállal
Fénylő búzahegyek
Gyűlnek a magtárban

Augusztusban István
Jön új alkotmánnyal
Új kenyér illata száll
Harangok szavával

Verbőczy Antal

Nyár-tánc

Itt lombos ág,
ott lenge fű,
harangvirág
a csengettyű.

Zöld-aranyló
csíkosan
fürge, apró
gyík oson.

A hullám-ár
– sok kis szirén –
csábtáncot jár
a víz színén.

Dús virág a
bokrokon,
s réten nyíló
sok rokon

kelyhe ringva
integet,
hív vendégül
méheket.

Kék egekbe
felszökött,
szél-terelte
nyáj között.

A napsugár
a Földre száll,
ott hoppszaszál
és visszaszáll.

Vihar Béla

Pipacsok

Szép piros huszárok
kardot suhogtatnak.
Turbános törökök
búzában surrannak.
Amott kis Erzsike
kendőt köt fejére
és bekanyarodik
egy tarka mesébe.

Sztepan Zsupanin

A hangya

A picinyke hangya
csak a földön járkált,
parányi fűszállal
hordta tele házát.

Ám egy nap a kökény
tetejére mászott:
azt hitte, hogy látja
az egész világot.

(Szalai Borbála fordítása)

Számítógép-suli 37.

A WORD HASZNÁLATA

A Word menüi

A következőkben a **Word for Windows** részleteibe nyerünk bepillantást – a menük sorrendjében.

A Fájl menü

A **Fájl** menüpont alatt a fájlok kezelésével kapcsolatos parancsokat foglalták össze. Ide került az oldalbeállítással kapcsolatos parancs is.

Megnyitás...

Valamely mágneslemezre mentett dokumentumfájl betöltését végezhetjük el a menüpont kiválasztásával. Egyenértékű a ikonra kattintással. A parancs hatására párbeszédablak nyílik meg, amelyben a már ismert módon jelölhetjük ki a megnyitandó fájlt (meghajtót, könyvtárt).

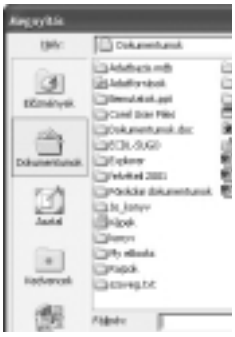

Bezárás

Ha egy szerkesztett szöveggel befejeztük a munkát, a menüpontot kiválasztva be-

zárhatjuk azt. Amennyiben még nem mentettük el a fájlt, akkor a látható kérdés figyelmeztet erre.

Ha már mentettük, vagy a fenti kérdésre **Nem**-et válaszolunk, akkor a dokumentum egyszerűen eltűnik a képernyőről és a memóriából. A **Mégsem**-re visszatérünk a dokumentumba.

Mentés

A menüpont kiválasztása egyenértékű a nyomógomb megnyomásával. Első mentéskor a párbeszédpanel jelentkezik be, minden további mentéskor automatikusan felülíródik az azonos nevű korábbi fájl.

Mentés másként...

Akkor használjuk, ha a dokumentumot más néven akarjuk elmenteni, vagy akár azonos néven, de más könyvtárba vagy más lemezegységre akarjuk kimenteni. Ebben az esetben is ugyanaz az ablak jelenik meg a képernyőn. Ha a dokumentumot merevlemezre kimentettük és emellett floppyra is akarunk (pl. biztonsági) másolatot készíteni, akkor nem javasoljuk e funkció használatát. A Wordből való kilépés után használjuk inkább a Windows **Filekezelő** programját, ezzel másoljuk át a fájlt a hajlékonylemezre.

Oldalbeállítás...

Többlapos párbeszédablak jelenik meg, amelyből csak a legfontosabbakat ismertetjük. Az első lapon a **margók** beállítását végezhetjük el. A beállítási lehetőségek önmagukért beszélnek, a beállítások hatását a **Kép** feliratú mezőben kísérhetjük figyelemmel. A **Kötés** sorban azt az értéket kell megadni, amit a margóhoz akarunk adni a könyvkötés számára. A **Fejléc** és a **Lábléc** sorban az elemek távolságát kell megadnunk a lap szélétől. A margók és a fejléc/lábléc távolságokat azonban össze kell hangolni! Ezek helyzetét az **Eszközök** menü **Egyebek** pontjával behívható beállító lapok **Megjelenítés** fülén a **Szövegrészhatárok** kijelölésével tekinthetjük meg. A **Hatókör** rovatban azt kell

megmondani, hogy a beállításokat a teljes dokumentumra, vagy csak az aktuális ponttól kezdődően érvényesítjük, esetleg csak a kijelölt szakaszra. A **Tükörmargók** bekapcsolása esetén az ún. kétoldalas nyomtatást készíthetjük elő, a bal-jobb margók felirata belső-külsőre változik.

A **papírméret**et a második lapon állíthatjuk be. Az általánosan használt szabványos **A4** méretű papírlapokon kívül más, többek között egyedi méreteket is megadhatunk. Itt kell beállítanunk azt is, hogy álló vagy fekvő formátumban helyezkedjen el a papír.

Az **Elrendezés** lapon az eltérő oldalakról rendelkezhetünk. Például az **Eltérő első oldal** bekapcsolása esetén az első oldalon nem lesz oldalszám (fejléc/lábléc). Ha más fejlécet, láblécet akarunk a páros és páratlan oldalakon, vagy az oldalszámot máshol akarjuk megjeleníteni, akkor az **Eltérő páros és páratlan oldal** kapcsolót kell beikszelnünk.

Pallay Dezső

Fesd ki!

Feladat

Sorold fel, mi az, aminek feltétlenül a hátizsákban kell lennie, ha egész napos kirándulásra indultok?

Világhírű szerelmesek

Rómeó és Júlia

Shakespeare műve, a Rómeó és Júlia minden idők legmegkapóbb szerelmi története.

Éltek-e egyáltalán a szerelmesek?

A fiatal szerelmesek alakja oly életteli és elbűvölő, történetük olyan szívbemarkoló, hogy a színházi és olvasóközönség hajlamos elhinni, hogy a tragédia cselekménye valóságos eseményeken alapul. Shakespeare olaszországi kortársa, Girolamo della Corte meg volt győződve a történet valódiságáról, és Verona történetéről szóló művében magabiztosan, de némiképp önkényesen 1303-ra tette a szerelmespár tragikus halálának időpontját.

Az 1597-es nyomtatott kiadás „zseniálisan kiagyalt" tragédiának nevezi a darabot.

Az irodalomtudósok rámutatnak, hogy az efféle balsors sújtotta szerelmesek története már egyes ókori szerzők műveiben is megtalálható.

A Rómeó és Júlia történetéhez nagyon hasonlót beszél el Massuccio Salernitano 1476-ban írt Novellinója, amit ötven évvel később Luigi da Porto is megírt. Az ő nemrég felfedezett írásában a „nemes szerelmesek"-et Rómeónak és Giuliettának hívják, és Shakespeare művének minden lényeges mozzanatát tartalmazza: két ellenséges veronai család, a Montecchik és a Capellettik viszálya kettős öngyilkosságba torkollik.

Egy másik olasz, Matteo Bandello 1554-ben megjelent novellája szabadon átdolgozta ezt a történetet.

Háborúskodó itáliai családok

Bár Rómeó és Júlia alakját szinte bizonyosan az irodalmi képzelet szülte, a tragédia kerete – a családok háborúja – valóságos. A Montecchi és a Capelletti nevek (Shakespeare-nél Montague és Capulet) sem Da Porto leleményei. Dante Alighieri említi háborúságukat az 1320-ban befejezett Isteni színjátékban, a purgatóriumi színben.

De az irodalomkutatók minden eddigi fáradozása kudarcot vallott, hogy bármiféle történelmi utalást találjanak a valóságos Montecchik és Capellettik viszályára.

A halhatatlan szerelmesek

A bájos északolasz városka, Verona látogatói nemigen gyötrik magukat a probléma megoldásával, hogy ott élt-e valóban Rómeó és Júlia. Legtöbbjük egyszerűen elfogadja a mesét, amikor belép a Palazzo di Capuletti kapuján, és megáll az erkély előtt, ahol Shakespeare feledhetetlen szerelmi jelenete játszódik.

A szintén veronai San Francesco-kolostorban pedig elhiszik, hogy a titkos esküvő helyszínén állnak.

A turisták végül elmorzsolnak egy könnyet a homályos, bolthajtásos kriptában, ahol állítólag a szerelmeseket érte a halál.

Kit érdekel, bizonyítható-e, hogy valóban éltek a szerelmesek?

Ami számít, az William Shakespeare lángelméje, aki halhatatlanná tette őket.

Jó Pajtás (Vajdaság)

Vendéglátás

Hogyan viselkedj, ha te vagy a vendéglátó?

Először is: időben hívd meg a barátaidat! Szépen felöltözve várd és köszöntsd őket! Ha a vendégeid közül nem mindenki ismeri a másikat, mutasd be őket egymásnak…

A meghívottakat illik hellyel kínálni, majd finom falatokkal.

Az asztalnál te szedj az ételből utoljára! Figyelj arra, hogy mindenkinek jusson! Kedvesen kínáld a vendégeidet! Te legyél az italtöltögető is, de vigyázz, ne töltsd színültig a poharat, mert könnyen kilöttyen a kakaó vagy a málnaszörp.

Uzsonna után következhet a játék. Kérdezd meg vendégeidet, mit szeretnének játszani. Jó időben a szabadban remekül lehet fogócskázni, labdázni, bújócskázni…

A lakásban nem tanácsos labdázni. Mit gondolsz, miért? Szerinted mit lehet játszani a szobában? Gondolkozz csak!... Te már tudod: irigynek lenni nem illendő, ezért engedd át játékaidat a vendégeknek. S bár te vagy az ünnepelt, fontos, hogy a többiek is jól érezzék magukat. Ezért a házigazdának mindenkire oda kell figyelnie, udvariasnak, kedvesnek kell lennie.

(Szöveg és rajz: Füzesi Zsuzsa Beszélgetőkönyv című munkájából)

Mézeskalács (Vajdaság)

A Föld leghatalmasabb állata

A valaha fogott legnagyobb kékbálna-példány 33,58 méter volt. Nyelvének súlya meghaladta a 4 tonnát! A kék bálna a vadászat miatt erősen megritkult, mára már csak a sarkvidék tengereiben él. Tápláléka: rákok, kisebb halak. Különleges hanghullámokkal kommunikálnak, amelyek tőlük 850 km-re is érzékelhetőek.

Tudorka (Magyarország)

Hi-hi

Nyelvtan

– Mondd, Pisti, melyik ebben a mondatban a helyhatározó? „A pásztor a réten legelteti a nyáját."

– A pásztor.

– Nono! Már hogy lenne a pásztor helyhatározó?

– Azért, mert mégiscsak ő határozza meg, hol legelhet a nyáj.

*

Falióra

A skót elmegy az óráshoz, hogy megjavíttassa a falióráját. A mester kibontja a csomagot, csak az ingát találja benne.

– És hol az óra? – kérdezi.

– Az órának nincs semmi baja, csak az inga áll.

*

Geometria

– Mi lesz az Ikaruszból, ha nekimegy a falnak?

– Rombusz!

*

Ész

Józsika egy nagy vödör kormot önt magára. Az anyukája szörnyülködve kérdezi:

– Mit csinálsz, kisfiam?

– De anya, te mondtad, hogy nagy koromban megjön az eszem!

*

Magyarázat

– Rájöttem, miért lila a Milka tehén!

–???

– Mert szorítja a kolomp!

Tudorka (Magyarország)

A természetvédelem története

A természetet nagyon sokáig nem kellett védeni, hiszen megvédte saját magát. Ahol felgyújtották az erdőt, ott később fiatal fák nőttek. Ebben az időben a természet parancsolt az embernek. A Nílus áradása, a szárazság és egyéb természeti jelenségek befolyásolták az élelem mennyiségét.

A középkorban az ember tevékenysége kezdett komoly károkat okozni a természet értékeiben. A velencei kereskedők, hajóik és cölöpön álló házaik építéséhez szinte az egész Dinári-hegységet letarolták.

Magyarországon a XVI. században merült fel először az erdők védelmének gondolata. Egyes földesurak szabályozták az erdők használatát, a vadak, a növényzet és a környezet védelme érdekében.

A természetvédelem megszületésének hivatalos időpontja 1872, amikor megnyílt az első nemzeti park: a legendás Yellowstone.

Hazánkban az 1879-es erdészeti törvény fektetett le először környezetvédelmi terveket. Majd a világháborúk korában a természetvédelem pályája megtört, és csak 100 évvel később alakult meg az első nemzeti parkunk a Hortobágyon. Ma tíz olyan nemzeti parkkal rendelkezünk, amelyek nemzetközi szinten is elismertek.

Tündérkert (Magyarország)

Majomparádé

Mindkét rajzon találsz 3-3 olyan eltérést, amely a másikon nem szerepel. Keresd meg őket!

Tapsi (Magyarország)

Fesd ki!

Feladat

Mire kell vigyáznunk tűzrakáskor?

Anyák napi vers

Ki tudná pótolni a drága kezet,
amely minket dédelgetett?
Ki tudná pótolni azt a drága szívet,
amely miértünk vert oly hevesen?
Azt az édes beszédet,
amely minket kényeztetett,
ki ott volt ágyunk szélén,
ha betegek voltunk,
ki sírt helyettünk,
ha bánatunk volt?

Sándor Vanessza
5. oszt., Csongor

Puskás Orsolya
Nagyszőlős

Dankovics Izabella
3. osztály, Tiszabökény

Barátok

A barátaim mókás srácok,
bár egy kicsit bohókások.
Zeki, Zoli, Sétykápely
mindig haverek.
Gyurci, Robi, Roli és Norbi –
nem szoktunk mi vacakolni!

Szenkó Csaba
7.oszt., Nevetlenfalu

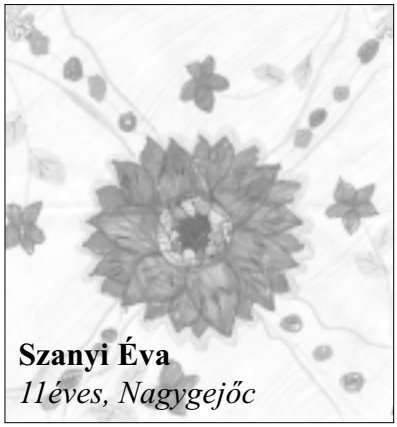

Szanyi Éva
11éves, Nagygejőc

Tavasz

Tavasz, tavasz, ó, szép tavasz!
Mikor jössz már el végre?
Minden gyerek vár reád,
szaladna már a rétre.

Megérkezett a tavasz,
Nevetnek a gyerekek,
mert szép tavasz érkezett.
A cinkék is örülnek,
mert végre melegebb lesz.

Kondás Alexandra
10 éves, Ungvár

Foxi

A mi kutyánk neve Foxi,
szeret velünk játszadozni.
Tarka szőre, barna szeme,
elbűvölő, mint a neve.
Csontot rág és farkat csóvál,
éberebb száz kutyánál,
piszkosabb egy kis vakondnál,
mert minden dolgot kipróbál.
Legyen akármilyen piszkos,
Mi szeretjük, az már biztos!

Nagy Bettina és
Simon Alexandra
Rát

Farkas Emese
1. osztály, Vári

Édesanyám

Édesanyám szeme,
mint a ragyogó kék ég.
Hangja szól, mint a susogó szél.
Haja bársony, hófehér.
Szelíd, lágy mosolyú,
mint a napfény.
Mikor erre gondolok,
szívemet boldogság tölti el,
mert tudom, hogy engem
nagyon, de nagyon szeret.

Farkas Anett
5. oszt., Mezővári

Hájas István
12 éves, Bátyú

Anyák napi köszöntő

Mit kívánjak? Mit kívánjak
anyák napján?
Tán egy csokor ibolyát?
Tulipánt és rózsát?
Csak azt kívánom:
legyen boldog minden perced,
édes anyukám!

Mikolenkó Brigitta
Beregszász

Az orvosság eredete

Észak-amerikai indián mese

Valamikor réges-régen az állatok emberi nyelven beszéltek, és barátságban, egyetértésben éltek az emberekkel. Az emberek azonban idővel nagyon elszaporodtak, és kiszorították lakhelyükről az állatokat. Így aztán hamarosan feledésbe ment a régi barátság.

Hanem a viszály akkor mélyült el közöttük igazán, amikor az emberek föltalálták a gyilkos fegyvereket, s tömegesen kezdték pusztítani az állatokat, csak azért, hogy húshoz és bőrhöz jussanak.

Az állatok eleinte nem értették a dolgot, és nagyon elcsodálkoztak. Hamarosan megharagudtak azonban, és bosszút fogadtak az emberek ellen.

A medvetörzs tanácskozásra hívta össze tagjait. A tanácskozáson a törzsfőnök, a Vén Fehér Medve elnökölt. A medvék egyhangúlag elhatározták, hogy hadat üzennek az embernek. Csak az volt a bökkenő, hogy nem volt fegyverük. Végül is, egyikük tanácsára, abban egyeztek meg, hogy az ember-csinálta eszközöket kell az emberek ellen fordítani. Azt hitték, hogy az emberek legpusztítóbb fegyvere az íj és a nyíl, elhatározták hát, hogy ők is íjat és nyilakat készítenek maguknak. Kerítettek egy íjnak való hajlékony faágat. Ezután az egyik medve feláldozta magát, belőle a többiek elkészítették az íj húrját. Mikor a fegyver készen volt, a medvék kipróbálták. Csak akkor derült ki, hogy medvekarommal nem lehet az íjat felajzani. Egy medve erre levágta a karmait, és mindjárt sikerült is célba találnia. A Vén Fehér Medve azonban igen bölcsen megjegyezte, hogy a dolognak még sincs sok értelme, mert karom nélkül egy medve sem boldogulhat az életben. Eközben a szarvasok is gyűlést hívtak össze, a Kis Szarvas elnökletével. Azt határozták, hogy azokat a vadászokat, akik minden szó és bocsánatkérés nélkül szarvast ölnek, köszvénnyel sújtják. Ezt mindjárt tudatták is a közel eső indián település lakóival; azt is tudomásukra hozták, mit kell tenniük, ha a szükség kényszeríti őket, hogy szarvasra vadásszanak.

Ha egy szarvast elejtenek, a Kis Szarvas azonnal a helyszínre siet, és a halott szarvas teteme fölé hajolva megkérdezi a kiszabadult szellemet, hogy hallotta-e a vadász imáját, és megbocsát-e neki. Ha a lélek igennek válaszol: minden rendben van, és Kis Szarvas elmegy. De ha a válasz tagadó, akkor egészen a kunyhójáig kíséri a vadászt, és köszvénnyel sújtja, úgyhogy tehetetlen nyomorék marad, míg csak él.

Így is történt. És hiába próbálta néhány feledékeny vadász – nem tudva, hogyan kell bocsánatot kérnie az elejtett szarvas szellemétől – megtéveszteni a Kis Szarvast, sorsa mindig beteljesedett.

A halak és a hüllők ugyanakkor együttes gyűlést rendeztek, hogy tanácskozzanak teendőik felől. Azt a törvényt hozták, hogy lidérces álmokkal gyötrik meg a nyugalmukra törő embereket. Úgy érzik majd az emberek, hogy óriáskígyók tekerőznek rájuk halálos szorítással, és azok a halak harapdálják a testüket, akiket megöltek.

A madarak és a rovarok más apróbb állatokkal együtt, a hernyó elnöklete alatt tanácskoztak. Valamennyien egyetértettek abban, hogy hadjáratot kell indítani az emberek ellen. Ezért valamennyien kiemeltek és megneveztek egy-egy betegséget.

A növények, amikor hírét vették az állatok elhatározásának, maguk is megbeszélésre gyűltek össze. A fák, füvek és bokrok szerették az emberiséget, és jóindulattal voltak irántuk. Nem akarták, hogy az állatok bosszúja sikerüljön, elhatározták hát, hogy ellene szegülnek terveiknek. Minden egyes fa, cserje, növény, egészen a füvekig, zuzmókig, mohákig, megfogadta, hogy gyógyírt ad az állatok által küldött betegségek valamelyikére.

Így keletkezett az orvosság.

Azóta is, valahányszor a sámán nem tudja, hogyan enyhítsen a beteg kínján, valamelyik növény szelleme súgja meg neki a gyógyító növény nevét.

Feladat

Nevezzetek meg néhány gyógynövényt!

A csíz és az elefánt

Tadzsik népmese

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csíz. Egy fa tetején rakott fészket, ott rakta a tojásait, nevelgette a fiókáit.

Egy napon arrafelé jött egy elefánt, és a fához fente oldalát. A fa erősen megremegett, a csíz fészke lepottyant, a fiókák felsírtak, a földre estek és elpusztultak.

A csíz nagyon búsult a fiókái után.

Ahogy telt-múlt az idő, ismét fészket rakott, tojást tojt, és nevelte a fiókáit.

De jött megint az elefánt, és megvakarta a fával az oldalát. A fa jobbrabalra hajladozott, a csíz fészke leesett, a fiókák sírtak, a földre potyogtak és elpusztultak.

A csíznél most már betelt a pohár, és keserves sírásra fakadt:

– Ó, te könyörtelen elefánt, a fészkemet tönkretetted, fiókáimat megölted! Ezt most már nem úszod meg büntetlenül!

Az elefánt felemelte ormányát, és elnevette magát:

– Ej, te kis állat, alig látszol ki a földből, és így mersz beszélni velem, a hatalmas elefánttal? Menj, és végezd a feladatodat!

A csíz ekkor könnyes szemmel, bánatos szívvel felkereste ismerősét, a bölcs varjút.

Amint megpillantotta őt a varjú ilyen állapotban, megkérdezte:

– Mi történt veled, miért sírsz?

– Ó, bölcs varjú – szipogott a csíz –, segíts rajtam! Jött egy elefánt, a fészkemet tönkretette, a fiókáim megölte. Erővel nem bírok vele, mondd meg, mitévő legyek?

A varjú így válaszolt:

– Rusnya volt az elefánt, meg kell őt ezért leckéztetni. Van egy barátom, gyere, elmegyünk hozzá, tanácsot tartunk nála.

A varjú barátja a darázs volt, hozzá ment a varjú meg a csíz, és elmondták neki a történteket.

A darazsat is nagyon meglepte az elefánt tette, és törte a fejét, miképpen büntethetnék meg. Végül így szólt:

– Van egy ismerősöm, gyertek, keressük fel, ott majd megtanácskozzuk!

A darázs ismerőse a béka volt, az ő házába mentek. Összedugták a fejüket négyen, és közös terv született.

A darázs összehívta a társait, és mindnyájan az elefánthoz rajzottak.

Mikor odaértek, a darázs belebújt az elefánt fülébe, és megcsípte. Az elefánt a fájdalomtól elvesztette a fejét, egyik oldalára feküdt, s fülét a földhöz dörgölte.

Ekkor a többi darázs is csípni kezdte az egész testét, még a szemét sem kímélték.

Az elefánt szeme feldagadt, vaksin pislogott, s néhány percig nyugton maradt. Hanem aztán nagyon megszomjazott.

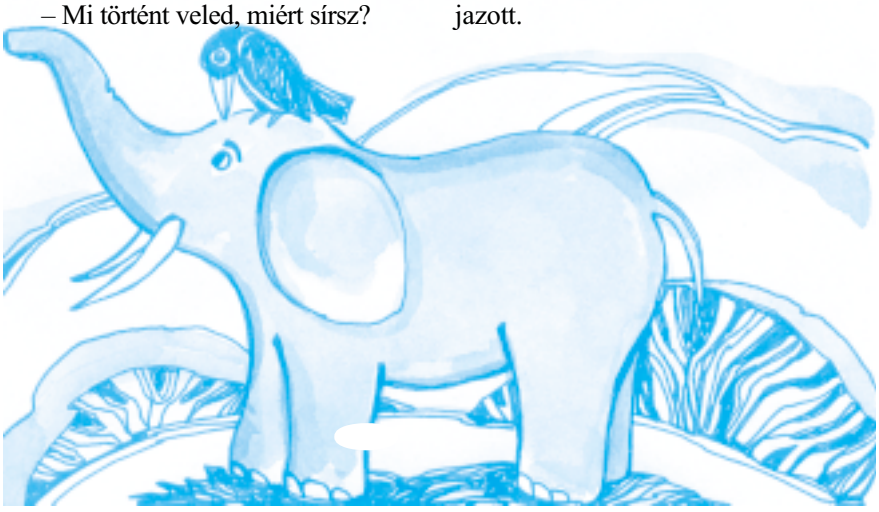

Ekkorra már a béka sógorsága-komasága az árok szélére gyűlt, és hangos kuruttyolásba kezdett. Az elefánt, ahogy a vizet kereste, a békák hangja irányába botorkált, és az árokparthoz ért.

Már majdnem belepottyant, mikor a varjú a feje búbjára ült és figyelmeztette:

– Ej, elefánt, fordulj meg, mert különben az árokba esel!

Az elefánt erre fejvesztve visszafordult. A békák ekkor odébb ugráltak, és ott kuruttyoltak. Az elefánt azt gondolta, hogy most már aztán megtalálja a vizet, ismét a békák hangja felé vette útját, és megint csak az árok széléhez ért. Majdnem beleesett, mikor a varjú ismét a fejére röppent, és így intette:

– Ej, elefánt, fordulj meg, mert az árokba esel!

Az elefánt ismét visszafelé vánszorgott.

Így csalogatták a békák a szomjas elefántot néhányszor az árok széléhez, s csak a varjú fordította őt vissza a veszélyes útról.

Mikor az elefánt megint az árokparthoz ért, dagadt szeme kicsit lelohadt, és az egyik szeme félig kinyílt. Látta, hogy valóban egy árokparton áll, szedte hát a lábát gyorsan visszafelé. Ekkor a csíz felrepült előtte, és így szólt hozzá:

–Te, elefánt, túlságosan bíztál a nagyságodban, házacskámat tönkretetted, fiókáim megölted. Azt hitted, hogy büntetlenül tehetsz ilyet? Most aztán láthattad, ha mi egymással összefogunk, a hatalmas állatoknak is ellátjuk a baját.

– Bizony, jó lecke volt ez nekem – szégyenkezett az elefánt –, és többször ilyet nem teszek.

Ettől kezdve az elefántból engedelmes, szelíd állat lett, s nagyságával többé nem kérkedett.

Feladat

Készítsetek illusztrációt a meséhez!

Tiszaháti parasztporta

Tiszaháti parasztporta az utca felől – palánkkerítéssel, „bálványos” kapufélfákkal

Ha körülnézünk vidékünk falvaiban, megdöbbenve tapasztalhatjuk, milyen rohamosan tűnnek el a régi tornácos paraszthá zak a tradicionális paraszti életforma egyéb kellékeivel (gémeskutak, faragott kapuk, csűrök stb.) együtt. A „hagyományos” lakóépületeket immár a szovjet rendszerből örökölt, egy sablonra épített, szürke, rideg drótkerítéssel körülvett úgynevezett „tízszer tízes”házak alkotják. Hozzájuk képest „üdítő” színfoltot jelentenek az utóbbi években emelt fagylaltszínű csodapaloták, melyeket kovácsoltvas kapuk és kőfalak választanak el a külvilágtól. Pedig a hozzánk egyre nagyobb számban ellátogató turistákat nem ez a két véglet érdekli. Ők vidékünk hagyományos, tájjellegű építészetére kíváncsiak. Ráadásul a fiatalok is szeretnék megismerni őseik hagyományos életkörülményeit. Jó lenne, ha nemcsak az ungvári és a farkasfalvai skanzen néhány épülete, de a magyarországi példára falvainkban is létrehozandó tájházak is megőriznék számunkra vidékünk – nevezzük azt Tiszahátnak, Beregnek vagy Kárpátaljának – hagyományos népi kultúráját.

Falvak és telkek

A kárpátaljai falvak általában *egyutcásak* és *szalagtelkesek*, a nagyobb településeken a főutcával párhuzamosan még egy-két utcát találunk, ezeket egymással és a főutcával kisebb keresztutcák kötik össze. Néhány falu úgynevezett *orsós település,* vagyis a főutca egy helyen kiöblösödik, és a közlekedés irányában kiszélesedő teret alkot. A telkeken hosszában helyezkednek el az épületek, általában az egyik telekoldalhoz simulva. A ház előtt a Tiszaháton „*kiskertet*” (virágoskertet) rekesztenek el. Szemben, a telek végében található a nagykert, amelyben zöldséget termelnek, illetve gyümölcsfákat ültetnek. Az udvar is felosztható „első” udvarra a lakóházzal, a kúttal, egy-két árnyékot adó eper- vagy diófával, újabban szőlőlugassal, és a „hátsó”, vagyis gazdasági udvarra, még ha nem is választották el őket kerítéssel egymástól.

Bogáncsvirág mintára faragott faoszlop egy tiszaháti tornácról

Ung-vidéki ház teteje tulipános nyárssal

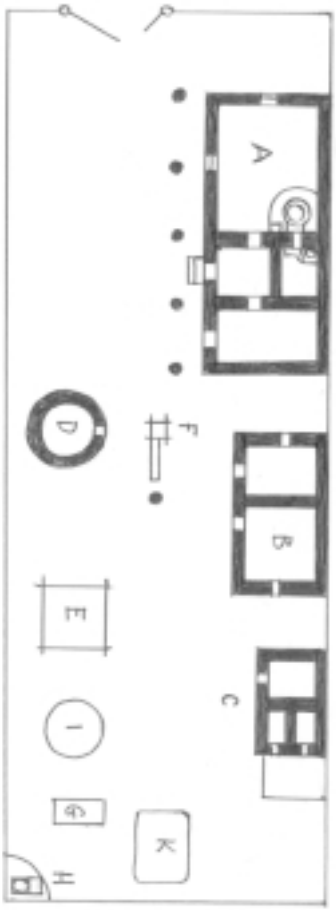

Soros udvar alaprajza

A – Tornácos lakóház
B – Ól és kamra
C,D – Tyúk- és disznóól
E – Trágyadomb
F – Gémeskút
G, I, K – Takarmánycsomók
H – Árnyékszék

Lakóház

Nagypaládi gazdák a kapualjban

Vidékünk hagyományos építkezését két irányzat kölcsönhatása alakította ki. A magyar falvak faépületei szláv (Visk esetében erdélyi) hatást mutatnak. A rönkfából ácsolt boronaházak *tölgyfagerenda* falait gyakran kívülről-belülről kitapasztották és kimeszelték. A fahiánnyal küszködő Alföld felől ugyanakkor a földépítkezés honosodott meg. A magyar lakóházak többsége *vert* agyagból, *paticsból* (sárral betapasztott fonott vesszőfal, vidékünkön *pacsitnak* is mondják) a XIX. századtól pedig *vályogból* (sárból és törekből gyúrt szárított téglából) épült. A Szernye-mocsár környéki falvakban (pl. Beregújfalu, Dercen, Fornos) vastag gerendákra, *talpakra* építkeztek, ezekhez erősítették a ház gerendázatát, melynek közeit földdel, vályoggal töltötték ki. A háztető leggyakrabban *kontyolt* formájú és *szelemenes* szerkezetű volt: a tető gerincén végigfutó szelemengerenda tartotta a szarufákat. Az Ung-vidéki falvakban gyakoriak voltak a tető ormán égnek meredő *nyársak*, melyek díszítése (csillag, kereszt stb.) utalt a ház gazdájának felekezetére is. A tetőt leggyakrabban *zsúppal* (taposott szalmával), néhol náddal fedték. Egyes falvakban (pl. Visk) elterjedt a szláv vagy erdélyi hatást tükröző zsindelyfedél. A XIX. századtól pedig egyre gyakoribb lett a cseréptető, sőt a pala- és bádogtető is. A háztetőket általában meredekre ácsolták, hogy az esővíz, hólé könnyebben lefolyhasson róluk.

A lakóház általában három helyiségből állt: *első ház (tisztaszoba) + pitvar/konyha + hátulsó ház (kamra)*. A tüzelőberendezést a szobai *kandalló*, a pitvarban pedig a *kemence* alkotta, melynek füstjét a konyha fölé emelt *szabadkémény* vezette el. Később a takaréktűzhely vált általánossá. A XIX. század közepétől terjedtek el a tornácos házak. A házat egy vagy két oldalról körülölelő *tornác* oszlopsora régebben fából készült és díszesen kifaragták. Később vályogból és téglából is raktak tornácoszlopokat. Vasárnaponként a tornácon gyűlt össze beszélgetni a család, de a hátsó részén gabonát is csépelhettek, és ott állt a gabonatartó *szuszék* is. A *pitvar* a konyhától csak boltívvel elválasztott előszoba, ahol a mosakodás és a hétköznapi étkezés folyt. Itt állt a vizeslóca és néhány vizesedény. A konyha sötét, huzatos és füstös volt, csakis főzésre szolgált. Itt állt a kemence, kisebb főzéshez pedig tűzrakó padkák, lábas serpenyők és egyéb alkalmatosságok. A mozsarak, fűszertartók, edények a padon vagy a falra akasztva kaptak helyet. A kamra tárolóhelyiség volt, benne a *szuszékkal* (gabonatároló ládával), a zsírosbödönökkel, a lekváros szilkékkel, a rúdon lógó kolbásszal, sonkával és szalonnával. A szoba (*elsőház*) földes padlójú volt, a család inkább csak télen tartózkodott benne. Bútorzatát a kemence, a vetett ágy (csak ritkán aludtak benne, arra megfelelt egy pad vagy a kemencepadka is), az asztal néhány székkel és paddal, a *komód (almáriom)*, a *tálasfogas*, a szekrény és a tükör alkotta, fehérre meszelt falát tányérok és falvédők díszítették, a *mestergerenda* pedig könyvek és más tárgyak tárolására is szolgált.

Háromosztatú paraszthász vázlata

1 – Zsúpfedél
2 – Szelemenes tetőszerkezet (sátortető alakú)
3 – Nyitott kémény
4 – „Elsőház” (tisztaszoba)
5 – Vetett ágy
6 – Búbos kemence
7 – Pitvar
8 – Konyha
9 – Kamra
10 – Vályogfal

Szöveg és rajz: Kész Barnabás

Miért?

Miért vörös a lenyugvó Nap?

Nappal a Nap ragyogó fehér, de ha alacsonyan áll az égbolton – hajnalban és estefele –, akkor egészen mélyvörös is lehet. A napfény eredetileg fehér színű, de mégis sokféle színű fénysugár van benne: vörös, sárga, zöld és kék. A levegő legjobban a kék sugarakat szórja. Délután a napfénynek sokkal vastagabb levegőrétegen kell átjutnia, mint máskor, mert ferdén jutnak el a sugarai a Földre. Ezért a kék színű sugarak elfogynak belőle. Ami végül megmarad, az vörös színű. Ezért vörös a lemenő Nap.

Tudod-e, hogy

a) az emberek valószínűleg azért kezdtek el táncolni, hogy ünnepeljenek, vagy kifejezzék imádatukat isteneik iránt?
b) az emberek olyankor is táncoltak, ha azt akarták, hogy nőjön a vetés, hogy szerencséjük legyen?
c) akkor is táncoltak, ha el akartak mesélni egy történetet?
d) a báltermi tánc azért alakult ki a középkori udvarokban, hogy a hölgyek bemutathassák szebbnél szebb ruháikat?
e) azokat az embereket, akik kitalálják a mozdulatokat és a lépéseket a táncosok számára, koreográfusoknak nevezzük?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Finom falatok nyárson

(Négy személy részére)

Hozzávalók: *Egy db kígyóuborka, nyolc darab apró paradicsom, tíz deka sajt és tíz deka szárazkolbász; négy darab hurkapálca nyársnak.*

Kerti ünnepségre célszerű tálalás, nem kell hozzá evőeszköz.

Az uborkát megmossuk és karikára szeleteljük. A paradicsomot is megmossuk, de egészben hagyjuk. A kolbászt felkarikázzuk, a sajtot kockára vágjuk. Mindezt egyenként felszúrjuk a hurkapálcikára. Ez lesz a nyárs. Figyeljünk, hogy a falatkák változatosan kövessék egymást. Elejére és a végére mindig egy egész paradicsomot szúrjunk.

Italnak rostos almalét kínáljunk hozzá.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Május 23.

Gróf Benyovszky Móric halála

1786. május 23-án Madagaszkár szigetén a francia kormányzó csapataival vívott harcban esett el gróf Benyovszky Móric, a madagaszkári bennszülöttek királya, a híres magyar katona, földrajzi felfedező és emlékiratszerző. A kalandos életű magyar 1741 és 1786 között élt, Mária Terézia lovastisztjeként részt vett a hétéves háborúban, majd litván nemesi rangot szerzett az 1767-es király- és oroszellenes lengyel nemesi mozgalomban. A kitört háborúban ezredesi rangban többször kitüntette magát, több mint tízszer megsebesült. 1769-ben orosz fogságba került, a Kamcsatka-félszigetre száműzték. Innen 1771-ben egy ellopott hajóval a társaival együtt megszökött, és Japán, Kína, Makaó, valamint a Jóreménység-fok érintésével 1772-ben Franciaországba érkezett. XV. Lajos király megbízásából expedíciót szervezett Madagaszkárra, és a sikereiért francia bárságot kapott. 1776-ban a bennszülött törzsek a királyukká választották, de bizonyos támadások miatt lemondott francia megbízásáról és hazatért Magyarországra. Itt II. József seregében harcolt, és grófi címet kapott. Nyughatatlan vére Amerikába vitte, és 1785-ben amerikai kereskedők megbízásából ismét expedíciót szervezett Madagaszkár szigetére, ahol erődített telepet épített. A francia gyarmati katonasággal vívott harcban ágyúgolyótól eltalálva halt meg. Emlékiratait számos nyelvre lefordították, ami világhírnevet szerzett számára a halála után.

Szörnyszótár

KENTAUROK: félig férfi, félig lóalakok. Az ókori mitológia gyakori szereplői.

KERBEROSZ (latinosan írva CERBERUS): A hellének alvilágát őrző háromfejű kutya, akitől minden eleven és holt lélek retteg. Nővére Khimaira.

KHIMAIRA (latinosan írva CHIMAERA): görög mitológiai szörny, elöl oroszlán, középen sárkány, hátul kígyófarokkal. Oldalában némely ábrázoláson madárfejű kecske nő ki. Ha közelít hozzá valaki, torkából lángokat lövell.

KRÁK: óriási tengeri állat, mely néha a felszínre emelkedik. Testéből árbocnyi hosszú és vastag karok merednek ki, ezekkel képes a legnagyobb hajót is megragadni és víz alá rántani.

KÜKLOPSZOK: a görög mitológia egyszemű óriásai.

LOCH NESS-I SZÖRNY (becenevén **Nessie**): Nagy-Britannia leghosszabb tavában, a 36 km hosszú, de alig két és fél km széles Loch Nessben él, ha él. Rengetegen állították ugyanis, hogy látták, ám hitelt érdemlő fotót készíteni róla még senkinek nem sikerült.

LUDORF: szárnyas, griff-fejű lény, mely emberi arcot visel a hasán, s pufók gyermeklábakon áll. A középkori utazók szerint szelíd és igen művelt szörny, mely ezer évig is elél.

MINÓTAUROSZ: a krétai Minósz király félig ember, félig bika formájú emberevő szörny fia, akit Thészeusz győzött le a labirintusban.

SZFINX: az egyiptomiaknál férfifejű, oroszlántestű, jóságos és segítőkész lény, a görögöknél is oroszlántestű, de női fejű, rosszindulatú szörnyeteg. Ekhidna gyermeke.

SZIRÉNEK: hol szárnyas testű, madárfejű vagy női alakban jelennek meg a mítoszokban, hol a sellőhöz hasonló, halfarkú, női felsőtestű vízitündérek, akik énekükkel csábítják magukhoz a hajósokat, hogy azután vesztüket okozzák.

TENGERI KÍGYÓ: a krák szörnytársa, gyakori szereplője a középkori tengerésztörténeteknek. Hajókat ránt le a mélybe. Valószínű, hogy mind a krák, mind a tengeri kígyó alakját a tengerészek valós lénytől – a 15 méterre is megnövő óriáspoliptól kölcsönözték. De az is lehet, delfinek raját vagy úszó szigeteket néztek tengeri szörnyeknek.

TRITÓN: félig ember, félig hal, az ifjabb tengeristen, aki kagylókürtöt fújva hirdeti Poszeidon parancsait.

TÜPHON: regés szuperóriás. Feje a csillagokat veri, kitárt két karja kelettől nyugatig ér. Ő a mitológiai szörnyek atyja. Lásd még: Ekhidna.

VÁMPÍROK: elhunyt lelkekből testet öltött szellemszörnyek, akik hol agyaras ember, hol denevér képében eleven társaik vérét szívják éjszakánként.

Szöveg és rajz: Kész Barnabás

A mi nyelvünk

Az anyanyelvről

(Részletek)

Az anyanyelv azt jelenti az írónak, amit a szín a festőnek, a hang a zeneszerzőnek, a föld a parasztnak, a gép a munkásnak. A mezítelen életén túl mindent. Eszközt, amellyel megvalósítja céljait, betölti küldetését, s nyomot hagy maga után. A nyelv (némi tűrési határok között) az író testi fennmaradásának is eszköze.

A nyelv lehetőségei és feladatai egyetemesek. Anyanyelvünk jelen van fogantatásunk, születésünk, nászunk, halálunk pillanatainál. Némán vagy hallhatóan életünk minden tényét nevén nevezi, nevet ad velük kapcsolatos érzelmeinknek, rájuk irányuló szándékainknak és tetteinknek, s a szántóföldre, a gyárba, a tervezőasztalhoz, a világűrbe is elkísér. De a nyelvnek nemcsak a jelenét ismerjük, hanem a múltjába is betekinthetünk. Mindenkori állapota az adott valóságot tükrözi, de csápjait terveinkkel, gondolatainkkal együtt már a jövő felé nyújtogatja. A jövő pontos szolgálata érdekében mind szókészletünk, mind a nyelv szerkezete a világ változásaihoz idomul. Közben, mint mondtuk, múltját sem felejti el. A szavak, a szólások, a közmondások, a ragozott formák kövületszerű elemeiben, egy-egy elmosódott szóösszetételben, a népnyelv alig kimeríthető szó- és kifejezéskincsében, az azonos és rokon értelmű szavak bőségében megkapó hűséggel őrzi történelmét, a legmélyebbre nyúló gyökerekig.

Koncsol László

Futójátékok

Párok futóversenye körben

Kiolvasunk egy „indítót”.

A többi játékos párt választ magának, és párjával együtt körbe áll.

A párok egymás felé fordulnak, és rézsútosan magasba tartott kezük fogásával alagutat tartanak.

A játékvezető jelére az indító a körön kívül futni kezd, valamelyik pár külső tagjának a vállát megérinti. A megérintett játékos erre futni kezd az alagútban abba az irányba, amelybe az indító futott.

A párja meg ugyanakkor ellenkező irányban kezd futni, ugyancsak az alagútban. Az elfutott pár tagjának helyére beáll az indító, felemeli kezét, mint a többiek, és várja, hogy ki lesz a futók közül az első, aki mellé áll és párja lesz. A második beérkező pedig indító lesz.

Pszt!

Kiolvasunk egy „súgót”. A játékosok kört alkotnak. Csak akkorát, hogy szorosan egymás mellett álljanak, arccal a kör középpontja felé.

A súgó a körön kívül járkál körbe. Ha valakinek megérinti a hátát és a fülébe súgja: „Pszt!”, annak el kell iramodnia, s a kört kívülről megkerülve ismét a helyére futnia. A súgó is futásnak indul, de ellenkező irányba. Ha a játékos jut előbb a helyére, tovább folyik a játék. Ha a súgó, akkor szerepet cserélnek, a játékos jár körbe, ő lesz a súgó.

Szabály, hogy csak akkor szabad a játékosnak elfutnia, ha mindkét jelet megkapta, tehát a hátát érintették és a fülébe súgtak. Ha csak az egyik jelet kapta, nem indulhat. Ha kiugrik a körből, ő lesz a súgó.

A játékos kiugrásának hiánya határozza meg, hogy a súgó melyik irányba fusson. Ha a súgó egy irányba elindul, és a játékos is azt az irányt követi, akkor a súgó hiába előzi meg a játékost, hibát követett el, s tovább folytathatja a körbejárást.

Intarzia

Régi népek neveit kell megtalálnod.

Vízimanó a kertben

Balázs a nagyiéknál nyaral, ahol nagy örömére vízipisztolyát is használhatja. Megunhatatlan játékát a kerti csapnál töltögeti újra. A betűkkel jelzett útvonalak közül az a legrövidebb, amely mentén elhelyezkedő számok összege a legkisebb. Add össze a számokat külön-külön minden út mentén, és akkor megtudod, melyiken rohangál Balázs a csap felé!

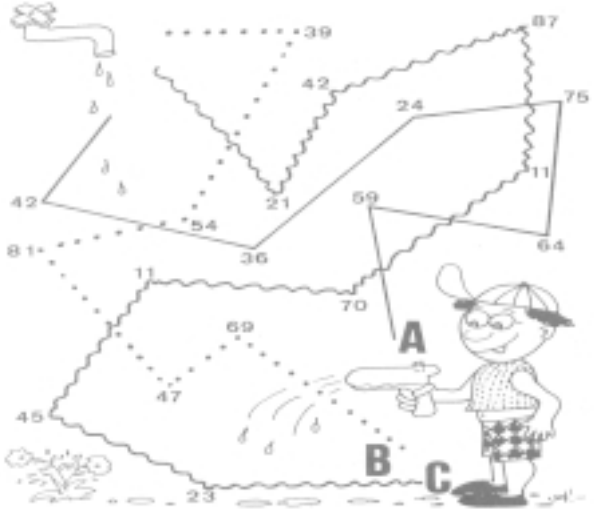

Megidézzük

Írd be az ábra megfelelő soraiba a képen látható tárgyak, élőlények nevét! Ha jól dolgoztál, a megjelölt oszlopban egy olyan, a nyárral, nyaralással kapcsolatos fogalom alakul ki végső megfejtésül, melyet ha sikerül megidéznünk, egész nyáron nem lesz gond az időjárással!

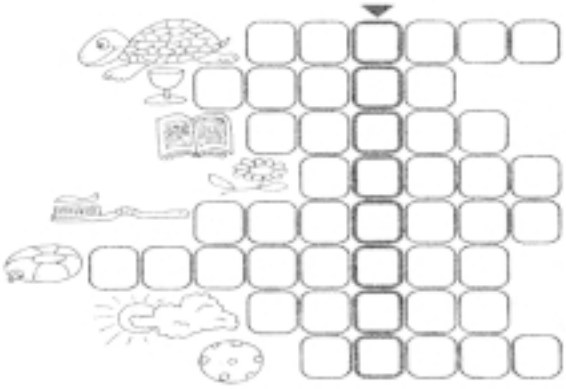

Melyik szám kerül a kérdőjel helyére?

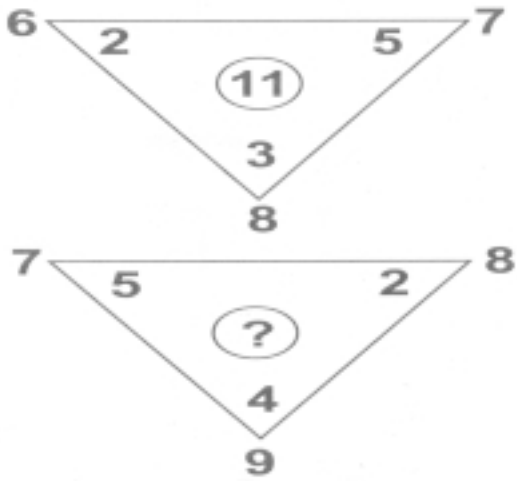

Fafajták

Különböző fafajták bújtak el az alábbi mondatban. Keresd meg őket!

Az éj ege nyeli el, míg flörtöl Gyulával a fű zöldjén.

Beküldési határidő: 2005. július 1.

Postabontás

Szerkeszti:
Kovács Erika

Kun Róbert Nagyberegi levelezőnk újabb hasznos tanácsokkal szeretné segíteni azoknak a kedves olvasóinknak a munkáját, akik szívesen kiveszik részüket a tavaszi nagytakarításból. Íme néhány hasznos tanács bútorok, bútorkárpitok és szőnyegek tisztításához.

1. A szőnyeg színeit felfrissíthetjük, ha ecetes vízbe mártott kefével átdörzsöljük.

2. A linóleumot langyos, szintetikus mosószeres vízzel, szóda nélkül mossuk fel. Csak puha kefét használjunk, hogy a linóleum fényes felületét ne karcoljuk össze.

3. A kárpitozott bútort szőnyegtisztító habbal tisztítsuk. A habot ruhakefével vagy szivaccsal töröljük szét a kárpiton, hagyjuk megszáradni, majd porszívózzuk ki belőle. Ne nedvesítsük át a huzatot, csak a felületét tisztítsuk!

4. A kárpitozott bútort a havi nagytakarításkor poroljuk ki. Ha nincs lehetőségünk, hogy a szabadban (udvaron) tegyük ezt, akkor tiszta, hideg vízbe mártott, kifacsart lepedőt vagy más rongyot tegyünk a kárpitozásra, és így poroljuk. A port a nedves rongyok felfogják, ezért állandóan cseréljük! A kiporolt bútorokat ecetes vízbe mártott ruhával töröljük át, ez felfrissíti a kárpit színeit. A porolást helyettesítheti az alapos porszívózás is.

A 2005/1. szám megfejtései

12. oldal: Nagyszámú tavai miatt Finnországot az Ezertó országának nevezik.

13. oldal: Grúzia fővárosa Tbiliszi.

17. oldal: Felix Salten őzekről szóló regényének a címe Bambi.

20. oldal: A farsang bajor–osztrák jövevényszó, a „vaschang”-ból származik.

28. oldal: Plusz egy név: Edit; Átfedések: Kárókatona; Nagyon könnyű: szilva, alma, körte, cseresznye, dinnye, málna.

29. oldal: **Dobozoljunk:** a 33-ast kell eltávolítani. A két csoport számai: 13, 39, 48 és 18, 24 és 58.

Pontosan, szépen… A sort a 3-as ábrával lehet folytatni.

Melyik nem illik a többi közé? A második ábra nem illik a sorba.

Ez logikus: a kérdőjel helyére a 6-os ábra illik.

Számkerék: a kérdőjel helyére a 36-os szám illik (a szemközti számok összege 79).

Nyertesek: Orosz Krisztina és Ferenc Alexandra (Palló), Molnár Szabina, Dankovics Izabella és Máté Gábor (Tiszabökény), Molnár György (Beregrákos), Popovics Ádám (Déda), Nagy Izabella, Szabó Róbert és Szabó Annamária (Fertősalmás), Héder Zsuzsanna (Tiszakeresztúr).

Ki ír nekem?

Levelezni szeretnének

Sidó Rudolf (Munkácsi járás, 89657 Izsnyéte, Béke u. 102/a) 13 éves. Hobbija az olvasás, számítógépezés, sportolás, levelezés, utazás. Könyveket, rajzokat gyűjt. Szereti az állatokat.

Bágyi Ágnes (Ungvári járás, 89502 Csap, Gogol u. 12.) 12 éves. Szeret zenét hallgatni, szórakozni, kirándulni.

Kovács Julianna (Ungvári járás, 89502 Csap, Petőfi u. 44.) 12 éves. Szeret szórakozni. Kedvenc tantárgya a torna és a munka.

Lukács Tánya (Munkácsi járás, 89672 Fornos, Zrínyi Ilona u. 46.) 12 éves. Szeret zenét hallgatni, táncolni és énekelni. Kedvenc tantárgya a torna és a történelem.

Buda Erzsébet (Beregszászi járás, 90220 Som, Fő u. 218.) 10 éves. Hobbija a kerékpározás, a számítógépezés és a tanulás.Kedvenc tantárgya a munka, a torna és a magyar nyelv.

Banga Klaudia (Ungvári járás, 89462 Szalóka, Kökény u. 29.) 3. osztályba jár. Szeret zongorázni, olvasni, tévézni és zenét hallgatni.

Sáradi Marianna (Beregszászi járás, 90255 Vári, Újvári u. 47.) 14 éves. Szeret táncolni, énekelni, zenét hallgatni és kerékpározni.14-15 éves fiúk és lányok leveleit várja.

File Györgyi (Beregszászi járás, 90255 Vári, Újvári u. 56.) 13 éves. Szeret énekelni, levelezni, zenét hallgatni és kerékpározni. 13-14 éves fiúk és lányok leveleit várja. Gyűjti a szalvétákat és a matricákat.

Ferenc Alexandra (Ungvári járás, 89430 Palló 91.) 13 éves. Szeret énekelni és táncolni, nagyon szereti az állatokat, gyűjti a szalvétákat. Kedvenc időtöltése a papírhajtogatás. 13-14 éves fiúk és lányok leveleit várja.

Kacsari Dávid (Ungvári járás, 89460 Tiszasalamon, Micsurin u. 38.) 5. osztályos. Hobbija a futball és a kerékpározás. Kedvenc tantárgya a matematika, a rajz és a torna. Minden levélre válaszol.

Ilku Szabina (Nagyszőlősi járás, 90365 Aklihegy, Zöld u. 12.) 10 éves. Szőkésbarna, kék szemű lány. Szeret olvasni, rajzolni, levelezni.

Hegedüs Alekszandra (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Petőfi u. 9.) Hobbija a tévézés és a kerékpározás. 11-13 év közötti lányok és fiúk leveleit várja.

Bihari Krisztina (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Petőfi u. 8.) Hobbija a tánc, gyűjti a sztárok fotóit. 12-14 év közötti lányok és fiúk leveleit várja.

Herengu Anita (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Erdő u. 6.) Hobbija a tánc, szeret rajzolni, gyűjti a plüssállatokat.

Zelk Zoltán

Csillingel a hóvirág

Csilingel a kis hóvirág,
fehér a ruhája,
meghívja a virágokat
tavaszesti bálba.

Öltözködik az orgona,
lila a ruhája,
kivirít a kankalin,
a szegfű, a mályva.

A vadrózsa rájuk nevet,
bolondos a kedve,
a rigó is füttyent egyet:
hej, mi lesz itt este!

Táncra perdül a sok virág,
illat száll a légben,
őrt állnak a gesztenyefák
illemtudón, szépen.

A szellő is megfürdik
a virágillatárban,
s arra ébredünk fel reggel:
napsugaras nyár van!

Nemes Nagy Ágnes

Szorgalom

– Mi kopog? Mi kopog?
– Harkály vagyok, kopogok.
Nem is tudom, mióta
vár rám ez a diófa.

– Mi ragyog? Mi ragyog?
– Hát nem tudod, ki vagyok?
Béka vagyok, leveli,
ki a fiát neveli.

Tolnai Anna

Erdőben

Hajnali erdőn
cinke ha ébred,
füttyszóval hagyja
hűlni a fészket.

Reggeli erdőn
mókus ha ugrik,
mogyoró ága
földre lehajlik.

Hűs déli erdőn
kis nyuszi ballag,
sűrű a cserje,
nyúlanyó, hol vagy?

Esteli erdőn
szarvasok járnak,
fák közül lopva
rétre cikáznak.

Éjféli erdőn
szellő se moccan,
fák között halkan
hold fénye surran.

A feledékeny kiselefánt

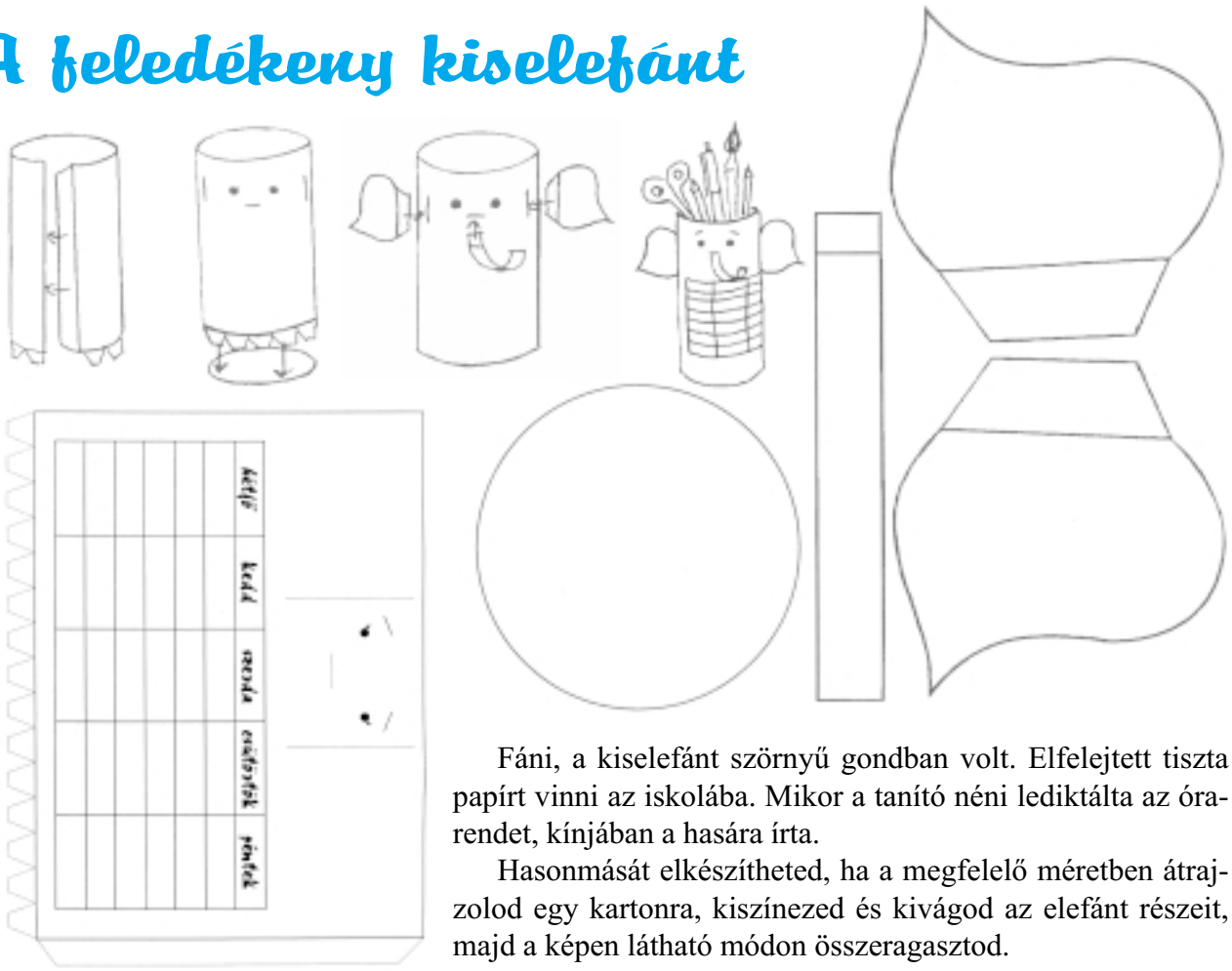

Fáni, a kiselefánt szörnyű gondban volt. Elfelejtett tiszta papírt vinni az iskolába. Mikor a tanító néni lediktálta az órarendet, kínjában a hasára írta.

Hasonmását elkészítheted, ha a megfelelő méretben átrajzolod egy kartonra, kiszínezed és kivágod az elefánt részeit, majd a képen látható módon összeragasztod.

Kobaktöröő

Keresd meg, hány állatot látsz a képen?

Kinek a lábnyoma?

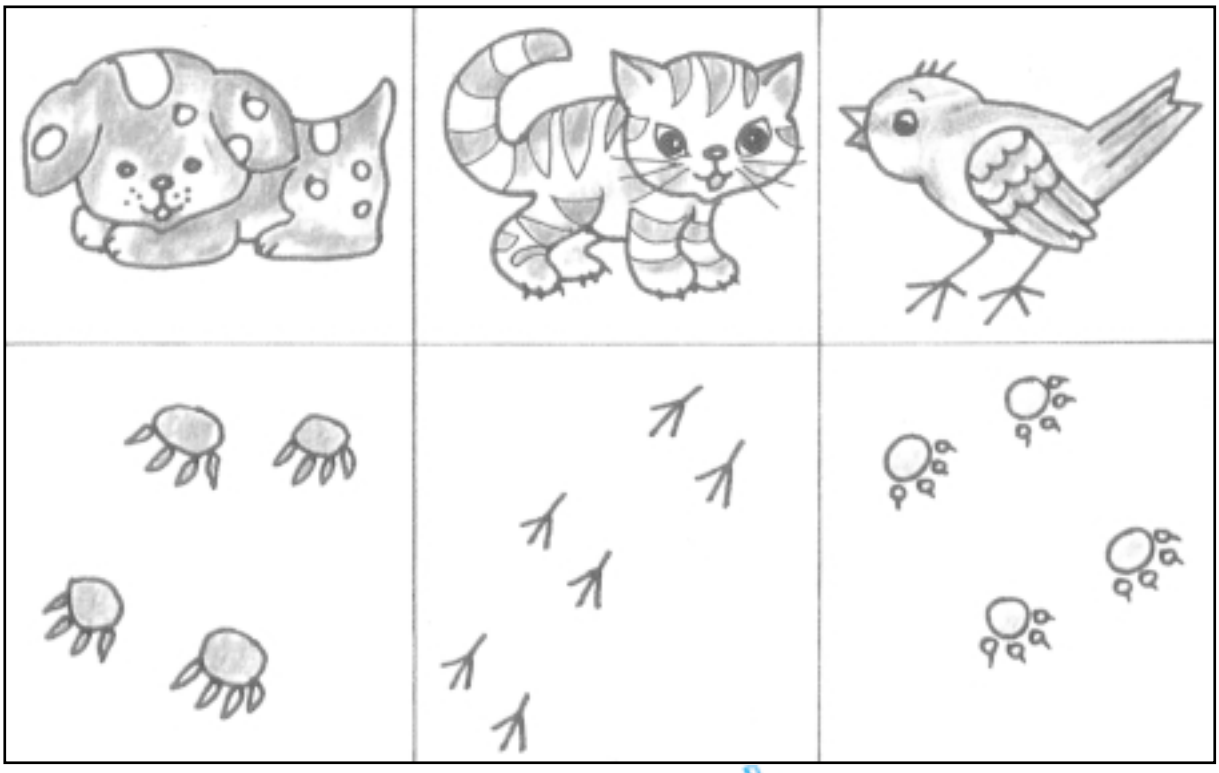

Találós kérdések

Hasa vászon, háta bársony,
feje bot, farka villa. Mi az?

(fecske)

Fejsze nélkül, kéz nélkül ház épül.
Mi az?

(madárfészek)

Szeretem a meleget,
meg a pólyás gyereket.

(gólya)

Hasa hajó, lába lapát, torka trombitaszó.

(kakas)

Csontkürttel kürtölnek, arany
hajnal hasad.

(kakas)

Jakob és Wilhelm Grimm

Az édes kása

Volt egyszer egy szegény jámbor leányka, ki anyjával élt magában, míg ki nem fogytak mindenükből. Kiment ekkor a gyermek az erdőbe, ahol találkozott egy öreganyóval. Az anyó már tudott az ínségükről, adott hát neki egy lábaskát, hogy mondja neki: „Lábaskám, főzz” – s akkor finom, édes köleskását főz, ha pedig azt mondja: „Lábaskám, állj” – úgy abbahagyja a főzést. A leányka hazavitte anyjának a lábast, attól fogva vége lett a szegénységüknek és éhüknek, és ehettek édes kását, ahányszor akartak. Egyszer aztán a leányka elment hazulról, anyja pedig mondá: „Lábaskám, főzz” – mire az főz, anyja pedig eszik jóllakásig. Most már akarná, hogy nyugodjék a lábaska, de nem tudja a bűvös szót. A lábas hát főz tovább, a kása kidagad belőle, és egyre csak főz, telefőzi a konyhát, az egész házat, tele a szomszéd házat, meg az utcát is, mintha az egész világot jól akarná lakatni. Mily nagy csapás! És nincs ember, aki segíteni tudna! Végül, mikor már csak egyetlen ház maradt, hazaér a gyermek, annyit mond: „Lábaskám, állj” – mire az leáll, nem főz tovább; aki pedig a városba akar jutni, annak keresztül kell rágnia magát a kásán.

Ámon Ágnes

Anyák napjára

Ébresztem a napot,
hogy ma szebben keljen,
Édesanyám felett
arany fénye lengjen.
Ébresztem a kertet,
minden fának ágát,
bontsa ki érette
legszebbik virágát.
Ébresztem a rigót
s a vidám cinegét:
dalolja mindegyik
legvígabb énekét.
Ébresztem a szívem:
forróbban dobogjon,
az én édesanyám
mindig mosolyogjon!

Napraforgó

Hozzávalók: Nyolc sárga, 8x8 cm-es papír kell a szirmokhoz, egy 4x4-es barna a közepéhez, és egy 4x4-es zöld a levélhez.

Ez a nagyon dekoratív napraforgóvirág anyák napjára is, névnapra, születésnapra is alkalmas üdvözlőlapra ragasztva. De még jobb, ha nagyobb felületeket díszítünk vele. A szirmok kiindulási alaphajtogatása a hal-bázis, ezzel elég sok a munka, főleg, ha nyolcszor kell ismételni.

A levél egyszerűsége viszont kárpótol a szirmok hajtogatásáért. Függődíszt is készíthetsz a virágból, ha kettőt háttal egymáshoz ragasztasz, köztük függesztő zsinórral.

Virág

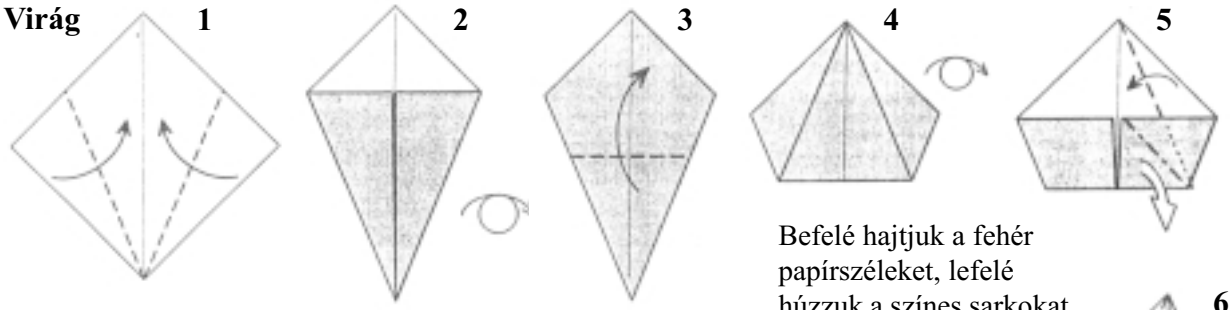

Befelé hajtjuk a fehér papírszéleket, lefelé húzzuk a színes sarkokat.

Levél

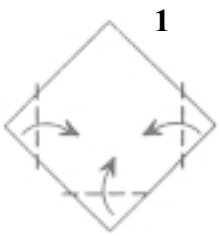

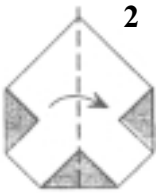

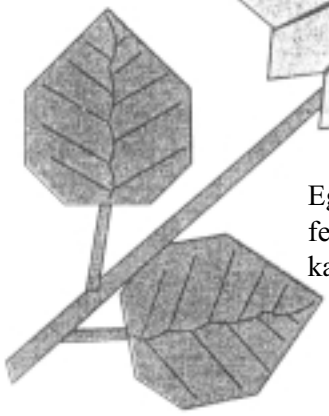

Egy kicsi barna papírra felragasztjuk a szirmokat, egymás mellé.

A szirmok belső csúcsain lépcsőhajtással alakítjuk ki a bibéket.

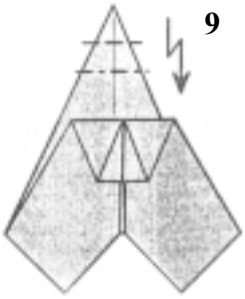

Lépcsőhajtás a felső rétegen

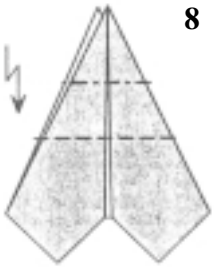

Behorpasztjuk a kis csúcsokat.

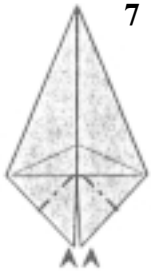
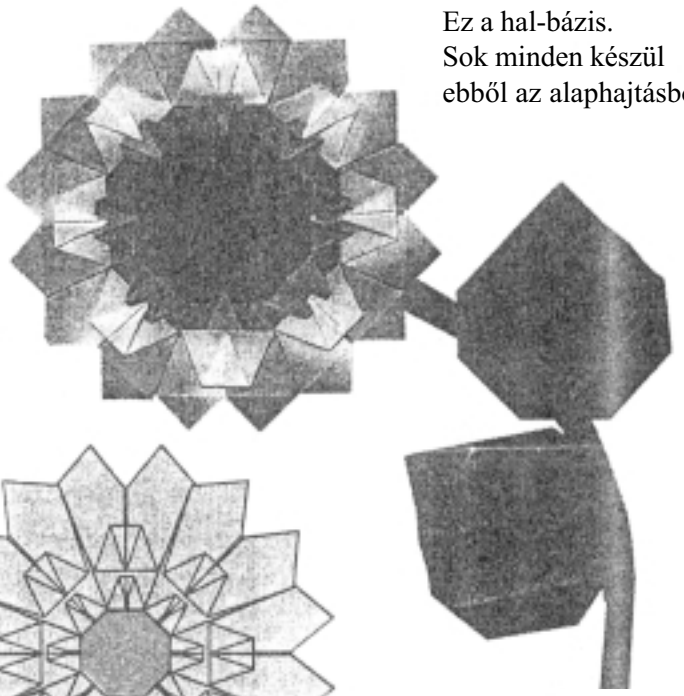
Ez a hal-bázis. Sok minden készül ebből az alaphajtásból.